

LAUSUNTOYHTEENVETO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE DIGITAALISTA HENKILÖLLISYYTTÄ KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

KUVAILEHTI

Julkaisija	Valtiovarainministeriö
VAHVA diaarinumero	VN/18505/2021
Muistion nimi	Lausuntoyhteenveto hallituksen esityksestä eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi
Päivämäärä	21.6.2022

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	4
2.	Tiivistelmä	5
3.	Yhteenvedo kansalaisten antamasta lausuntopalautteesta	6
4.	Lausuntopalaute ehdotetuista ratkaisuksista yleisesti	6
4.1.	Yleistä	6
4.2.	Itsehallittavuus	7
4.3.	Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus	8
4.4.	Tunnistaminen ja tunnistusratkaisut	9
4.5.	eIDAS-asetus ja EU-tason yhteistyö	10
4.6.	Jatkokehittäminen	10
5.	Lausuntopalautteet lainsäädäntöehdotuksista ja niiden perusteluista	11
5.1.	Hallituksen esitysluonnos ja sääntely yleisesti	11
5.2.	Laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista	12
5.3.	Laki digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta	13
5.4.	Muu ehdotettava lainsäädäntö	14
5.5.	Henkilötietojen käsittelyä koskevat sääntelyratkaisut ja tietosuojakysymykset	16
5.6.	Perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevat kysymykset	17
6.	Digitaalinen henkilöllisyystodistus	17
6.1.	Yleistä	17
6.2.	Ydinidentiteetti	19
6.3.	Käyntiasiointi	20
6.4.	Puhelinasiointi	22
6.5.	Hinnoittelumalli ja maksut	22
7.	Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline	23
7.1.	Yleistä	23
7.2.	Varmuustaso	24
7.3.	Etärekisteröinti	25
8.	Luonnollisen henkilön tunnistusväline	26
8.1.	Yleistä	26
8.2.	Käyttöalarajaukset	27
9.	Vaikutukset organisaatioihin	28
9.1.	Yleistä	28
9.2.	Viranomaiset	28
9.3.	Luottamusverkoston toimijat	29
9.4.	Opetus- ja koulutussektori	31
9.5.	Sote-sektori	31
10.	Vaikutukset eri käyttäjäryhmiin	32
10.1.	Eriyisryhmät	32

10.2.	Lapset ja nuoret	33
10.3.	Ulkomaalaiset	35
11.	Taloudelliset vaikutukset	35
11.1.	Yleistä	35
11.2.	Julkinen sektori	36
11.3.	Yksityinen sektori	37
11.4.	Luonnolliset henkilöt	38
12.	Muut vaikutukset	39
12.1.	Sisämarkkinavaikutukset	39
12.2.	Asiointipalvelut	39
12.3.	Ympäristövaikutukset	40
13.	Kilpailuoikeudellinen arvio	40
14.	Tietoturva ja tietosuoja	42
15.	Lausunnon antajat	45

1. Johdanto

Valtiovarainministeriö asetti 8.10.2020 hankkeen digitaalisen henkilöllisyyden ja sen hyödyntämistapojen kehittämiseksi (VM161:00/2020). Hankkeesta löytyy lisätietoa vm.fi/digihenkilollisyys -sivuilta.

Lisäksi valtiovarainministeriössä asetettiin 23.6.2021 hankkeen piirissä toimivan digitaalisen henkilöllisyyden lainsäädäntötyöryhmä ja vaikutusten arvioinnin alatyöryhmä. Näiden työryhmien ja digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen esitysten pohjalta valtiovarainministeriössä valmisteltiin virkatyönä hallituksen esitysluonnos sellaisesta lainsäädännöstä, jota digitaalisen henkilöllisyyden hankkeessa suunniteltujen ratkaisujen tuottaminen ja käyttöönotto edellyttävät.

Valtiovarainministeriö pyysi aikavälillä 21.2.-8.4.2022 lausunnot hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi. Lausuntoja pyydettiin Lausuntopalvelussa yhteensä yli 700 eri taholta, mukaan lukien eri ministeriöiltä, luottamusverkoston toimijoilta sekä virastoilta. Lisäksi Lausuntopalvelussa on ollut mahdollisuus jättää lausunto kenen tahansa yksityishenkilön tai organisaation toimesta. Lausuntopyyntöön saapui lausuntoja määräajassa yhteensä 651 kappaletta. Näistä 127 tuli organisaatioilta. Kymmenen vastaajaa ilmoitti, että heillä ei ole asiaan lausuttavaa. Lisäksi luottamusverkoston toimijoilta tiedusteltiin lausuntoa vielä määräajan päätyttyä erikseen. Tiedusteluun vastanneet vahvistivat, etteivät jätä asiasta erikseen lausuntoa vaan kertoivat yhtyvänsä etujärjestöjen (Finanssialary:n tai FiComin) lausuntoihin.

Kansalaispalautteena saatuja lausuntoja saapui määräajassa yhteensä 524 kappaletta. Kaikki lausunnot löytyvät valtioneuvoston hankeikkunasta osoitteesta hankeikkuna.vnv.fi

Lausuntopyyntöön kohteena olleella esityksellä on tarkoitus mahdollistaa digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottaminen ja käyttö. Ehdotuksessa on kyse uusista digitaalista asiointia tukevista mobiilisovelluksista, joita poliisi ja Digi- ja väestötietovirasto tuottaisivat vahvistettujen henkilötietojen osoittamiseksi. Jatkossa digitaalinen henkilöllisyydestodistus toimisi myös henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana. Lisäksi ehdotuksella mahdollistettaisiin luonnollisen henkilön tunnistusväline sellaisille henkilöille, jotka eivät voi tai halua käyttää mobiilisovellusta. Luonnollisen henkilön tunnistusväline toimisi julkisen sektorin sähköisessä asiointissa ja sen myöntäisi Digi- ja väestötietovirasto.

Esityksen yhtenä tavoitteena on rakentaa edellytyksiä henkilön itsehallittavan identiteetin (Self-sovereign identity SSI) käyttöönotolle ja mahdollistaa rajattujen henkilöllisyyttä koskevien tietojen esittämisen henkilön itsensä toimesta. Samalla luodaan pohjarakenteet ja käytännöt itsehallittavien viranomaistietojen esittämiseksi, jotta kehitystä voidaan viedä eteenpäin tulevaisuudessa. Digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen, ulkomaalaisen asiointivälineen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä laki digitaalisesta henkilöllisyydestodistuksesta. Lisäksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia, väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, henkilökorttilakia, passilakia sekä hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi. Lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023 alkaen.

2. Tiivistelmä

Selkeä enemmistö vastanneista organisaatioista piti esityksessä ehdotettuja tavoitteita ja ratkaisuja yleisesti ottaen kannatettavina. Lausunnoissa tuotiin esille se, että digitalisoituvassa maailmassa valtion toimet ovat oikean suuntaisia ja julkisen sektorin teknologia- ja digitalisaatiokyvykkyyksien kehittäminen on tärkeää. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esille se, että digitaaliset palvelut, sähköinen asiointi ja verkkokauppa yleistyvät ja kehittyvät nopeasti. Tämä kehityssuunta luo tarvetta henkilön itse hallitsevalle digitaaliselle identiteetille niin julkisissa kuin yksityisissä asiointipalveluissa. Digitaalista henkilöllisyyttä edistävän lainsäädännön avulla voidaan parhaimmillaan parantaa Suomen kilpailukykyä ja julkista taloutta.

Esitettyjen ratkaisujen tulee kuitenkin olla yhdenvertaisia ja menettelytavoiltaan johdonmukaisia erilaisille käyttäjäryhmille. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen lisäksi erityisesti ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen nähtiin lisäävän yhdenvertaisia mahdollisuuksia erityisesti sähköisen asioinnin parissa.

Lausuntopalautteissa tuotiin toistuvasti esille se, että kansallisessa valmistelussa tulee huomioida eIDAS-asetuksen valmistelu. Kansallisten ratkaisujen tulee olla yhteensopivia eurooppalaisen puitteen kanssa ja Suomen tulee osallistua EU-tason työhön aktiivisesti.

Esitys sai osakseen myös kriittistä palautetta. Kansalaispalaute oli lähes poikkeuksetta negatiivista, mikä vaikutti johtuvan suurilta osin esityksen sisältöön liittyvistä virheellisistä tulkinnoista. Organisaatioista kaikkein kriittisimpiä huomioita esittivät Kilpailu- ja kuluttajavirasto, FiCom sekä teleoperaattorit. Kritiikki kohdistui erityisesti kilpailuoikeudellisiin kysymyksiin sekä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttöalajauksiin. Myös tietosuoja ja tietoturva -kysymyksiin otettiin lausuntopalautteissa toistuvasti kantaa.

Uudistuksen laajamittaisen ja –alaisen käyttöönoton yhteiskunnassa nähtiin vaativan aikaa. Useat lausunnonantajat, kuten luottamusverkoston toimijat pitivät tärkeänä, että uusien välineiden rinnalla jatkossakin on mahdollista tunnistautua nykyisillä tunnistusvälineillä (verkkopankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella, kansalaisvarmenteella).

Lisäksi lausuntopalautteissa tuotiin säännönmukaisesti esille se, että muutoksen onnistunut jalkauttaminen tarvitsee riittävästi viranomaisneuvontaa ja oikea-aikaista sekä kattavaa viestintää. Viestinnällä nähtiin olevan keskeinen rooli koko prosessissa ja erityisesti väärinymmärrysten ehkäisemisessä.

Myös esityksen jatkovalmisteluun otettiin kantaa monissa lausunnoissa. Lausuntopalautteen perusteella keskeisimmät jatkovalmistelussa tarkasteltavat kysymykset ovat:

- Kansallisen esityksen suhde eIDAS-asetukseen
- Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen varmuustaso ja sen käyttö käytiasioinnissa
- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttöalan laajentaminen
- Kilpailuoikeudelliset ja kiellettyä valtiontukea koskevat kysymykset

3. Yhteenveto kansalaisten antamasta lausuntopalautteesta

Kansalaisten antama lausuntopalaute (524 kpl) oli lähes poikkeuksetta kriittistä.

Lausuntopalautteissa toistuvia teemoja olivat: Suomen valtion muuttuminen kontrollivaltioksi, pelko digitaalisen henkilöllisyystodistuksen pakollisuudesta sekä sen liittymisestä koronarokotuksiin ja rokotustodistukseen. Lisäksi palautteissa tuotiin esille järjestelmän kokonaisvaltainen tarpeettomuus ja tietoturvallisuuteen liittyvät epäilyt.

Syynä negatiiviselle palautteelle vaikutti olevan virheellisesti tehdyt tulkinnat hankkeen tavoitteista ja lainsäädännön sisällöstä. Esityksen tavoitteena ei ole lisätä valtion kontrollimahdollisuuksia suhteessa kansalaisiin vaan päinvastoin. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarkoituksena on jatkossa parantaa kansalaisten mahdollisuutta hallita omia tietojaan entistä paremmin ja turvallisemmin.

Lisäksi valtiovarainministeriö haluaa painottaa, että digitaalinen henkilöllisyystodistus, ulkomaalaisen asiointiväline tai luonnollisen henkilön tunnistusväline ei ole pakollinen eikä kenenkään tarvitse ottaa sellaista vastoin tahtoaan käyttöönsä. Digitaalinen henkilöllisyystodistus ei myöskään liity kansallisiin rokoteohjelmiin eikä sillä ole liittymää koronarokotteisiin, niiden kehittämiseen tai sellaisen ottamiseen.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarpeellisuutta käsitellään tässä lausuntoyhteenvedossa kautta linjan ja tietoturvallisuutta koskevia kysymyksiä käsitellään sille varatussa omassa luvussa.

4. Lausuntopalaute ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

4.1. Yleistä

Lausuntopalautteissa nousi toistuvasti esille se, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen koettiin mahdollistavan aiempaa sujuvamman asiointin viranomaisten kanssa niin sähköisesti kuin paikan päällä. Jatkossa viranomaiset pystyvät tarjoamaan sähköisiä asiointipalveluitaan yhä laajemmalle joukolle, jolloin toiminta tehostuu. Lausunnoissa toivottiin kiinnitettävän huomiota erityisesti käyttökokemuksen sujuvuuteen ja helpokäyttöisyyteen. Useissa lausunnoissa todettiin, että yhteistyö digitaalisen henkilöllisyyden ilmiöiden osalta on tärkeää niin julkisen kuin yksityisen sektorin toimijoiden näkökulmasta nyt ja jatkossa.

Monissa lausunnoissa tuotiin esille se, että käyttäjään kohdistuva toiminnallinen muutos tulee vaatimaan viranomaisasiointin sujuvuuden varmistamiseksi paljon asiakasviestintää ja -ohjausta erityisesti käyttöönoton alkuvaiheessa, mutta myös sen jälkeen. Viestinnässä tulee painottaa myös sitä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto perustuu vapaaehtoisuuteen. Lisäksi on huomioitava se, että uudistus tuo mukanaan paljon uusia käsitteitä, joiden yksiselitteisyys ja ymmärrettävyys on varmistettava. Selkeä ja selkokieline viestintä tukee myös yhdenvertaisuutta.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, että uudet henkilöllisyyden todentamisen ratkaisut pitäisi pystyä integroimaan jo olemassa oleviin järjestelmiin. Teknisellä toteutustavalla tulee olemaan olennainen merkitys käyttöönoton kustannusten osalta.

Esitys ei saanut kaikilta osin varauksetonta hyväksyntää ja kaikkein kriittisimpiä huomioita esittivät Kilpailu- ja kuluttajavirasto, FiCom sekä teleoperaattorit. Kritiikki kohdistui esityksen eri kohtiin ja näitä on tarkemmin käsitelty aihealueiden omissa luvuissa.

Pohjola-Norden ry totesi lausunnossaan, että ulkomaisen lainsäädännön arvioinnista puuttuu täysin Ruotsi, vaikka se on Suomelle digitaalisessa asiointissa tärkein naapuri. Lisäksi perustelut sille, miksi Viron e-kansalaisuus on jätetty keinovalikoiman ulkopuolelle, puuttuvat esityksestä kokonaan.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, esityksessä ei ole erikseen määritelty digitaaliseen henkilöllisyystodistuksen käyttöönoton siirtymäkauden pituutta tai kerrottu, mitä siirtymäkauden päättymisen jälkeen tapahtuu. Digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönotolle toivottiin lausunnoissa suhteellisen pitkää siirtymäaikaa. Lisäksi Helsingin kaupunki ehdotti lausunnossaan, että nykyisten tunnistuspalveluiden ostoa jatkettaisiin siirtymäajan rinnalla. FiCom puolestaan esitti lausunnossaan, että tunnistustapahtumista maksettaisiin tunnustuslain mukainen korvaus erikseen määriteltävän siirtymäkauden ajan. Liikenne- ja viestintäministeriö piti lausunnossaan tärkeänä sitä, että siirtymäkauden aikana kiinnitetään erityistä huomiota kansalaisten asemaan. Yleisesti ottaen lausunnoissa pidettiin tärkeänä sitä, että toimintaympäristössä on useita vaihtoehtoisia tunnistusvälineitä tarjolla ja kansalaisilla on edelleen vapaus valita, mitä tunnistusvälinettä he kulloinkin haluavat käyttää.

Monissa lausunnoissa todettiin, että asian jatkovalmistelussa olisi perusteltua täydentää vaikutusten arviointia kuvaamalla konkreettisesti, millaisia asiointitilanteita uudet digitaaliset asiointi- ja tunnistusvälineet mahdollistavat eri väestöryhmiin kuuluville henkilöille.

4.2. Itsehallittavuus

Lausuntopalautteissa tietojen itsehallittavuuden kehittämistä pidettiin perusteltuna lähtökohtana. Useissa lausunnoissa todettiin, että digitaalinen henkilöllisyys lisääisi toteutuessaan henkilön itsemääräämisoikeutta, koska henkilö voisi itse hallinnoida henkilötietojaan ja määrittää sen, kuka niitä saa nähdä.

Pidemmällä aikavälillä nähtiin, että itsehallittavuus parantaa tietosuojaa sekä mahdollistaa uudenlaisia henkilöllisyyden ja siihen liittyvien muiden vahvistettujen tietojen osoittamisen ratkaisuja. Mahdollisuus rajata tilannekohtaisesti niitä tietoja, joita itsestä näyttää, on hyvä lähtökohta. Käyttäjän tulee voida valita kulloinkin näytettävät tiedot käyttötarkoituksesta riippuen, yleisen tietosuoja-asetuksen tietojen minimoinnin periaatteen noudattamisen mukaisesti.

Muutamassa lausunnossa todettiin suunnitteilla olevan digitaalisen henkilöllisyyden ja myöhemmin myös EU-lompakon myötä itsehallittavien tietojen määrän kasvavan huomattavasti. Lainsäädännössä olisi sen vuoksi hyvä huomioida jo ennakoivasti se, mitä tarkoittaa henkilön vastuu omista tiedoistaan ja toisaalta luovutettavista tiedoista. Esitystä kritisoitiin siitä, että siinä ei ole kuvattu selkeästi, miten käyttäjä hallinnoi omia tietojaan tai luovuttaa niitä eri asiointipalvelujen käyttöön.

Lausuntopalautteissa tuotiin toistuvasti esille se, että esitys on askel suuntaan, jossa luonnollinen henkilö hallitsee omia tietojaan. Tämän lisäksi erityisesti yksityissektorin edustajat toivat esille sen, että tulevaisuudessa pitää ratkaista myös se, miten yrityksen nimissä tai puolesta asiointi toteutuu eli mikä on yrityksen digitaalisen identiteetin ja sen hallinnoinnin suhde henkilön digitaaliseen identiteettiin.

Kriittisenä huomiona nostettiin esille se, että eri asiointitilanteissa tarvittavien tietojen saamisen varmistamiseksi tarvitaan nykyistä tarkemmat määrittelyt. Lausuntopalautteen mukaan esityksessä jäi epäselväksi, kuka määrittelee kulloinkin tarvittavat tarkemmat tiedot ja millä perusteilla. Asiakasorganisaatioiden itsenäisesti määrittämät tiedonsaantioikeudet saattaisivat kaventaa kansalaisen mahdollisuuksia rajata omien tietojen näkymistä asiointitilanteissa. Jos ratkaisujen halutaan perustuvan siihen, että asiakas itsenäisesti päättää omien henkilötietojensa jakamisesta eri palveluja tuottaville tahoille, on varmistettava, että toimintamallista muodostuu ymmärrettävä ja että se ei ole tarpeettoman monimutkainen asiakkaiden kannalta.

4.3. Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, että kaikilla ihmisillä tulee olla yhdenvertainen pääsy digitaalisiin palveluihin sekä mahdollisuus osallisuuteen digitaalisessa yhteiskunnassa. Viranomaisasiointia tulee digitalisoida mahdollisimman pitkälle yhdenvertaisuus- ja saavutettavuuskysymykset huomioiden. Digitaalisten palveluiden kehittämisessä tulee huomioida saavutettavuuskriteerit sekä YK:n vammaisyleissopimuksen turvaamat esteettömyyttä ja itsemääräämisoikeuden toteutumista koskevat velvoitteet.

Lausunnoissa nähtiin, että toteutuessaan ehdotetut lainsäädäntömuutokset lisäisivät kansalaisten yhdenvertaisuutta, koska digitaalinen henkilöllisyystodistus tai vaihtoehtoisesti luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi jokaisen suomalaisen saatavilla ja se olisi riippumaton esimerkiksi palveluntarjoajista tai maksullisista asiakassuhteista. Esitys tuo siten uusia vaihtoehtoja tunnistautumiseen, mutta ei toisaalta poista valikoimasta nyt jo käytössä olevia tunnistautumiskeinoja. Sähköisen asioinnin edistämisessä on tärkeää, että uudet ratkaisut eivät ole vain vaihtoehtoisia henkilön tunnistamisen tapoja jo olemassa olevien ja varsin hyvin toimivien rinnalle, vaan että ne saavuttavat aidosti niitä henkilöitä, joille nykyiset ratkaisut eivät ole mahdollisia. Myös asiakkuuksista riippumaton sähköinen tunnistaminen lisää yhdenvertaisuutta. Uudistuksia tehtäessä tulee tarjota riittävästi ohjeistusta ja neuvontaa niin palveluiden käyttäjille kuin niitä tarjoaville tahoille.

Useat vammaisjärjestöt ja oikeusministeriö korostivat lausunnoissaan, että pääsy digitaalisiin palveluihin tulee nähdä perus- ja ihmisoikeuskysymyksenä. Sähköisen asioinnin merkitys korostuu jatkuvasti eikä enää voida pitää vain fyysisten palvelukanavien olemassaoloa riittävänä yksilön oikeuksien toteutumisen kannalta. Yhdenvertaisesti saatavilla ja käytettävissä oleva digitaalinen henkilöllisyys ja sähköinen tunnistaminen ovat perusedellytyksiä sille, ettei osa ihmisistä jää kokonaan digitaalisten palveluiden ulkopuolelle. Huomiota tulee kiinnittää esimerkiksi niiden henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutumiseen, jotka eivät kuulu esityksessä mainittuun älypuhelimien käyttäjäkuntaan.

Osassa lausuntoja pidettiin asiointipalveluihin suunniteltuja ratkaisuja myös riittämättöminä. Lausunnoissa todettiin, että julkisissa palveluissa digitalisaatio on edennyt niin pitkälle, ettei fyysisten palvelukanavien olemassaolo enää yksin turvaa yksilön osallistumisoikeuksia, yhdenvertaisuutta, oikeusturvaa tai oikeutta hyvään hallintoon. Näistä syistä johtuen tulisikin varmistaa, että kaikilla ihmisillä on yhdenvertainen pääsy digitaalisiin palveluihin ja mahdollisuus osallisuuteen digitaalisessa yhteiskunnassa.

Esityksessä on arvioitu kuluttajien käyttöön tulevien uusien sähköisen asioinnin ratkaisujen mahdollisesti aiheuttavan epäselvyyttä esimerkiksi siitä, mikä väline käy missäkin palvelussa. Näiden epäselvyyksien on

arvioitu haittaavan juuri niitä kuluttajia, joille sähköinen asiointi on ennestään haasteellista ja joiden asiointimahdollisuuksia ehdotuksilla erityisesti pyritään parantamaan. Lisäksi esitykseen sisältyy lukuisia uudiskäsitteitä. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry katsoo lausunnossaan, että esitystekstiä tulisi erityisesti käytettävien käsitteiden osalta selventää ja yleiskielistää siten, että valitulla sanastolla ei turhaan aiheutettaisi epäselvyyksiä ja väärinymmärrysten mahdollisuuksia. Saavutettavaa ohjausta ja neuvontaa tulee olla saatavilla myös digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönoton aikana ja sen jälkeen.

Lisäksi vammaisjärjestöt toivat lausunnoissaan yhdenmukaisesti esille sen, että esityksen vammaisvaikutuksia tulee arvioida sekä ennakkollisesti ennen päätösten tekemistä, että mahdollisten uudistusten toimeenpanon yhteydessä kuin myös päätösten vaikutusten jälkikäteisarviointinakin.

4.4. Tunnistaminen ja tunnistusratkaisut

Monissa lausunnoissa tuotiin esille se, että asiointipalvelut ovat siirtymässä koko ajan enemmän sähköiseen asiointiin ja vahvan tunnistautumisen käyttöä koskevat vaatimukset ovat lisääntyneet. Viranomaisasiointiin ja sen edellyttämän tunnistautumisen mahdollisine valtuutuksineen tulisi olla käyttökokemukseltaan vaivatonta. Digitaalinen henkilöllisyystodistus täyttää esityksen mukaisesti vahvan sähköisen tunnistamisen edellytykset ja sitä voidaan hyödyntää niin julkisen kuin yksityisen sektorin asiointipalveluissa. Suomi.fi-tunnistautumisen käyttäminen nähtiin useissa lausunnoissa hyvänä. Tosin Suojelupoliisi totesi lausunnossaan, että se ei kannata pankkitunnusten rinnalle uutta vaihtoehtoista tunnistusjärjestelmää.

Valtion vastatessa nykytilanteessa sekä suomalaisen passin, että virallisen henkilökortin myöntämisestä on varsin luontevaa, että valtio vastaisi myös jatkossa kansalaisten ensitunnistamisesta eli henkilöllisyyden luotettavasta tunnistuksesta silloin, kun henkilölle myönnetään ensimmäistä kertaa vahva sähköinen tunnistusväline. Lausunnonantajista esimerkiksi Nordea piti hyvänä kehityksenä sitä, että valtio vastaisi jatkossa ns. digitaalisen ydinidentiteetin luomisesta ja siihen liittyvistä henkilön vahvan ensitunnistamisen prosesseista. Kun henkilön ensitunnistamisessa voisi jatkossa hyödyntää digitaalista henkilöllisyystodistusta, asettaisi sääntely yksityisen sektorin toimijat nykyistä tasa-arvoisempaan asemaan.

Nordea kuitenkin kritisoi lausunnossaan sitä, että mobiilisovelluksen aktivointiin liittyvät toimet tulisivat oletettavasti toteutettavaksi yksityiselle sektorille. Voimassa olevien passien osalta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen aktivointi voisi tapahtua luottamusverkostoon kuuluvia vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä hyödyntäen tai vaihtoehtoisesti käymällä poliisin asiakaspalvelupisteessä. Nordean näkemyksen mukaan on hyvin todennäköistä, että valtaosa valtion mobiilisovelluksen aktivoinnin edellyttämistä ensitunnistamisista toteutettaisiin pankkien tunnistusvälineillä.

Edelleen Nordean lausuntopalautteen mukaan olisi myös odotettavissa, että miljoonat käyttäjät vaihtavat puhelintaan vuosittain ja tällöin lähtökohtaisesti myös valtion sovellus olisi uudelleenaktivoitava uudessa puhelimesta. Valtion tulisi tarjota täysimääräisesti mobiilisovelluksen elinkaareen eri vaiheisiin ja ongelmatilanteisiin liittyvä asiakaspalvelu niin suomalaisille kuin ulkomaalaisille käyttäjille. Yhdenmukaiset ja ulkoisista toimijoista riippumattomat asiakasystävälliset aktivointiprosessit lisäisivät myös valtion mahdollisuuksia itse ehkäistä esimerkiksi identiteettivarkauksia. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi hyödyntämällä samaa teknologiaa, jota käytetään ulkomaalaisten etätunnistamisessa.

4.5. eIDAS-asetus ja EU-tason yhteistyö

Lausuttavana olleen esityksen taustalla on myös eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskeva eIDAS-asetuksen uudistustyö. Digitaalisen identiteetin ja erityisesti sen hallinnointiin käytettävien lompakkosovellusten tekniset ja toiminnalliset puitteet rakentuvat parhaillaan EU-tasolla eIDAS-asetuksen valmistelussa ja tähän työhön Suomi osallistuu aktiivisesti. Tällä pyritään varmistumaan siitä, että kansalliset ratkaisut sopivat yhteen eurooppalaisen puitteen kanssa. Lausuntopalautteissa kautta linjan tuotiin erittäin laajasti esille se, että kansallisen valmistelun tulee olla yhteensopivaa eIDAS-asetuksen valmistelun ja lompakkosovellusten lainsäädännön kehittämisen kanssa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta tarkasteltuna kansallisen ja EU:n lompakkosovelluksen tulisi olla yhteensopivia myös varmuustasoltaan.

Muutamissa lausunnoissa tuotiin esille se, että eIDAS-asetuksen käyttöönoton jälkeisiä mahdollisia muutostarpeita digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta oli vaikea arvioida, koska eIDAS-asetuksen lopullinen sisältö tai toimeenpanoaikataulu eivät ole selvillä. Business Finland Oy arvioi, että kansallisen ratkaisun kehittäminen samanaikaisesti eurooppalaisen identiteettilompakon kanssa on sekä riski että mahdollisuus. Riskienhallinnan näkökulmasta tarkasteltuna on hyvä, että eurooppalaiseen standardointiin vaikutetaan yhdessä muiden digitaalisesti edistyneiden maiden kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö nosti lausunnossaan esille sen, että tulevaisuudessa on tärkeää, että Suomessa on käytössä eIDAS-asetuksen mukaisesti ilmoitettu tunnistautumisväline, jota suomalaiset henkilöt ja yritykset voivat käyttää asioidessaan myös muissa EU-maissa. Lausunnoissa tuotiin esille myös se, että EU-asetus digitaalisesta palveluväylästä (SDG-asetus) edellyttää, että rajat ylittävä sähköinen asiointi on mahdollista tulevaisuudessa. Asetus on suoraan Suomea velvoittavaa lainsäädäntöä.

Monissa lausunnoissa pidettiin tärkeänä, että lainsäädäntöuudistuksessa huomioitaisiin eIDAS-tunnistusvälinettä käyttäville ulkomaalaisille henkilöille tarkoitetun keskitetyn kansallisen ratkaisun tuottaminen. Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen varmuustasoa sekä mahdollisuutta kytkeä se EU-kansalaisten osalta eIDAS-notifioituun tunnistusvälineeseen nähtiin tarpeelliseksi tarkastella lisää esityksen jatkovalmistelun aikana.

Oikeusministeriön lausunnossa nähtiin positiivisena seikkana se, että esityksessä on erikseen arvioitu sitä vaihtoehtoa, jos kansallinen lainsäädäntö valmisteltaisiin vasta eIDAS-asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Esityksestä ei käy oikeusministeriön lausunnon mukaan kuitenkaan tarkemmin ilmi, mikä olisi ehdotettavan lainsäädännön ja mainitun komission asetusehdotuksen suhde (esimerkiksi mistä asiakokonaisuuksista säädettäisiin nyt ehdotettavalla kansallisella sääntelyllä ja mistä eIDAS-asetuksessa) tai olisiko riskiä siitä, että kansallisessa lainsäädännössä ylitettäisiin EU-oikeuden sallima kansallinen liikkumavara. Jatkovalmistelussa esitykseen tulisivikin sisällyttää jakso, jossa arvioitaisiin ehdotettavan lainsäädännön suhdetta tarkemmin EU-oikeuteen, mikäli sääntelyllä pannaan osittain täytäntöön jo olemassa olevaa EU-lainsäädäntöä sekä viimeksi mainitun osalta kansallisen liikkumavaran alaa.

4.6. Jatkokehittäminen

Monissa yrityssektorin sekä työ- ja elinkeinoministeriön lausunnoissa tuotiin esille se, että esitys rajautuu luonnollisen henkilön digitaaliseen identiteettiin eikä sisällä ehdotuksia koskien digitaalisen identiteetin tai

tunnistusvälineen tuottamista yrityksille tai esineille. Luonnollisen henkilön digitaalinen identiteetti sekä yritysten ja esineiden digitaalinen identiteetti muodostavat kokonaisuuden, joilla on merkittäviä keskinäisriippuvuuksia ja joiden yhteentoimivuus on tärkeää. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että erilaisten digitaalisten identiteettien muodostamaa kokonaisuutta kehitetään yhtenä kokonaisuutena, jossa mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään nyt kehitettäviä teknisiä ratkaisuja.

Muutamissa lausunnoissa tuotiin esille se, että esityksessä ei ole huomioitu sähköisen allekirjoituksen käyttötarpeita tai valtuutuksien sisällyttämistä digitaalisen henkilöllisyyden tunnistamisen käytäntöihin. Myöskään mobiilisovelluksella tehtävistä sähköisistä allekirjoituksista tai asiakirjojen salauksesta ei ole esityksessä selvitystä eikä niitä koskevia käyttötilanteita ole myöskään osoitettu. Asian jatkovalmistelussa tulisikin arvioida, olisiko digitaalista henkilöllisyystodistusta mahdollista käyttää näissä tilanteissa myös hyväksytyt tason allekirjoitusvälineenä. Myös puhelinasiointi ja puolesta asioiminen tulevat vaatimaan lisätarkastelua kehittämisen jatkovaiheiden aikana.

5. Lausuntopalautteet lainsäädäntöehdotuksista ja niiden perusteluista

5.1. Hallituksen esitysluonnos ja sääntely yleisesti

Yleistä

Useat lausunnonantajat näkivät hallituksen esitysluonnoksen ja siinä esitetyn sääntelyn olevan pääsääntöisesti oikeansuuntaista. Esitysluonnosta pidettiin hyvin valmisteltuna ja selkeänä sekä onnistuneena uudistuksen moniulotteisista ja laajoista vaikutuksista huolimatta. Ehdotukset olivat pääosin johdonmukaisia ja tarkkaan kuvattuja.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen oikeudeton käyttö

Erityisesti Finanssiala ry ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto toivat lausunnoissaan esille sen, että koska kysymys on kansalaisen hallussa ja käytössä olevasta tunnistusvälineestä ja sen sääntelystä, tulee laeista käydä tarkasti ilmi henkilöllisyystodistuksen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen haltijan oikeudet ja velvollisuudet. Näin mobiilisovellus saavuttaa samanlaisen luottamuksen kuin muut henkilöllisyystodistukset ja vahvan tunnistautumisen välineet.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemyksen mukaan osapuolten välinen vastuunjako ei saa johtaa haltijan kannalta liian yllättäviin tai ankariin lopputuloksiin niissä tapauksissa, joissa digitaalista henkilöllisyystodistusta tai tunnistusvälinettä on käytetty oikeudettomasti. Tunnistusvälineitä koskevassa vastuusääntelyssä tuleekin pyrkiä selkeyteen ja kohtuullisuuteen sekä pyrkiä lähentämään sääntelyä maksuvälineen oikeudetonta käyttöä koskevan vastuusääntelyn kanssa. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen oikeudettoman käytön tilanteiden varalta olisi syytä säätää selkeämmin vastuun jakautumisesta eri osapuolten välillä lain tasolla tai vaihtoehtoisesti selkeyttää sääntelyn perusteluja.

Oikeudettomaan käyttöön liittyen Poliisihallitus piti kannatettavana sitä, että käyttäjään kohdistuu ankara vastuu oikeustoimista, jotka välineellä on tehty, jos ilmoitusta katoamisesta ei ole tehty ajoissa. Säännöksen tulisi siten vastata sisällöllisesti tunnustuslain 27 §:ää, jossa on säännelty tunnistusvälineen haltijan tunnistusvälineen oikeudetonta käyttöä koskevat vastuunrajoitukset.

Verohallinnon lausunnon mukaan jatkotyössä tulisi arvioida sitä, pitäisikö viranomaisilla olla mahdollisuus lähettää oma-aloitteisesti tietoja Digi- ja väestötietovirastolle havaitessaan epäilyn digitaalisen identiteetin väärinkäytöksestä. Silloin, kun kysymys on salassa pidettävistä tiedoista, pitäisi tämä oikeus säätää lailla.

Muut huomiot

Oikeusministeriön lausunnossa kiinnitettiin huomiota esityksessä tehtyyn yhdenvertaisuusarvioon. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa keskeisintä olisi yhdenvertaisuuden osalta arvioida sitä, onko ehdotettu sääntely digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta, luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä ja ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä yhdenmukainen perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen kanssa. Lisäksi säätämisyjärjestelyperusteluissa olisi tarjottava vielä enemmän tietoa ehdotetun toimintamallin taustalla olevasta mekanismista liittyen tiedolliseen itsemääräämisoikeuteen sekä itsehallittavaan identiteettiin.

Tilastokeskuksen mukaan nyt säädettävissä laeissa tulee huomioida, että EU:n tilastolain mukainen tilastoviranomaisen oikeus päästä hallinnollisiin rekistereihin (mm. laiterekisteri) toteutuu viivytyksettä ja maksuttomasti digitaalisen henkilöllisyyttä koskevan lainsäädännön myötä syntyvien tietojen osalta.

5.2. Laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista

Yleistä

Useat lausunnonantajat antoivat huomioita liittyen esityksessä ehdotettuun lakiin Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista. Lausuntopalautteet on käsitelty alla teemoittain.

Tietoturvallisuus

Lausuntojen mukaan lain perusteluja tulisi avata vielä tarkemmin ja varmistaa, etteivät perustelut johda missään tilanteessa siihen, että ratkaisuja ei voitaisi hyödyntää työhön liittyvässä asiointissa tai asiointissa yrityksen edustajana tai valtuuttamana. Laissa tulisi lisäksi ottaa kantaa siihen, miten kansalaisen on mahdollista varmistua palveluntarjoajan oikeellisuudesta osoittaessaan sille omia henkilötietojaan. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen sähköisessä todentamisessa käytettävän varmenteen eli ydinidentiteetin todisteen myöntäminen ja ylläpito ovat eIDAS-asetuksen valossa osa tunnistusmenetelmää ja -järjestelmää. Tämä olisi hyvä huomioida arvioitavan toiminnan määrittelyssä. Traficom kannattaa sitä, että esityksen mukaan Digi- ja väestötietovirasto kuulisi Traficomia ennen järjestelmän tietoturva vaatimuksia annettavaa päätöstä sekä antaisi lausunnon arviointiraportista.

Useissa lausunnoissa kannatettiin sitä, että laissa asetetaan selkeä vaatimus järjestelmän turvallisuudelle ja hyväksymismenettelylle. Traficom lausunnossa pidettiin tärkeänä ja kannatettavana sitä, että laissa esitetään säädettäväksi tietoturvallisuusvaatimukset. Vaatimusten tulee vastata eIDAS-asetuksen vaatimuksia tunnistusjärjestelmälle. Vaatimusten mukaisuutta tulisi valvoa ulkoisen pätevän tahon toimesta. Lausunnoissa tuotiin esille se, että tietoturvallisuuden säännöllisen ja jatkuvan varmistamisen takaamiseksi on tärkeää, että arviointilaitoksen todistus on voimassa enintään kaksi vuotta. Sääntelyn tulisi sallia myös muiden tahojen tuottamat tarkastussovellukset.

Muut huomiot

Etärekisteröintiprosessi, jonka avulla ulkomaalaiselle henkilölle voidaan myöntää sähköinen asiointiväline ennen Suomeen saapumista, sai kannatusta. Riittävällä ja oikea-aikaisella tiedottamisella tulee varmistua siitä, että asiakas ymmärtää, ettei etäprosessin kautta hankittu asiointiväline ole välttämättä varmuustasoltaan riittävä kaikkiin asiointipalveluihin. Esityksen mukaisesti asiointipalvelut joutuvat itse määrittelemään sen, minkä tasoisen asiointivälineen ne hyväksyvät. Lausuntopalautteen mukaan tämä voi aiheuttaa haasteellisia tilanteita asiointipalveluiden näkökulmasta tarkasteltuna, joten voisi olla tarkoituksenmukaista säännellä asiasta vastaavatyypillisesti kuin digitaalisista palveluista annetun lain 2 luvun 6 §:ssä on tehty eli säätää erikseen tiedoista, jotka edellyttävät korkeamman varmuustason asiointivälineen käyttämistä.

Mikäli luonnoksessa mainittu digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen rekisterinpitäjän tietojen luovutusosoikeuden rajaaminen kolmansille osapuolille tarkoittaa tai voidaan tulkita koskevan myös tietojen luovutusosoikeuden rajaamista tilastointitarkoituksiin, niin Tilastokeskuksen mukaan tämän luovutusosoikeuden rajaamista tarkasteltaisiin erikseen tilastotarkoituksiin luovutuksen osalta.

5.3. Laki digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

Yleistä

Useat lausunnonantajat antoivat huomioita liittyen esityksessä ehdotettuun lakiin digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. Lausuntopalautteet on käsitelty alla teemoittain.

Tietoturvallisuus

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon mukaan kieltä käyttää toisen henkilön henkilöllisyystodistusta on perusteltu. Suomen Yrittäjien launnossa todettiin, että väärinkäytösten estämiseksi on tärkeää, että sähköisessä käyttöönotossa edellytetään vahvan sähköisen tunnistautumisen lisäksi passin tai henkilökortin teknisen osan etälukemista. Traficom puolestaan ehdotti selvennettäväksi sitä, että digitaalinen henkilöllisyystodistus on nimenomaan Digi- ja väestötietoviraston tuottama taikka vaihtoehtoisesti selvennettäväksi tietoturva vaatimusten osalta sitä, että ne koskevat myös muiden tuottamia henkilöllisyystodistuksen osoittamiseen tarkoitettuja alustoja.

Liikenne- ja viestintäministeriö suhtautui launnossaan myönteisesti siihen, että digitaalisen henkilöllisyyden palveluista säädettäisiin erikseen ja että nykyiset luottamusverkostotoimijat jatkaisivat nykysääntelyn puitteissa. Sähköisen tunnistamisen luotettavuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi olisi tärkeää, että digitaalinen henkilöllisyystodistus täyttäisi samat tietoturva vaatimukset kuin muut vahvan sähköisen tunnistamisen välineet.

Alle 15-vuotiaan oikeudet

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon mukaan myös alle 15-vuotiaalla tulisi olla oikeus saada digitaalinen henkilöllisyystodistus ilman huoltajan suostumusta. Poliisihallitus puolestaan nosti esille mahdolliset haasteet alaikäisten asioinnin osalta. Täysin ikärajan ratkaisu johtaisi vääjäämättä haastaviin asiakaspalvelutilanteisiin, koska se mahdollistaisi hyvinkin nuorten lasten asioinnin poliisin asiakaspalvelupisteessä siten, että he saisivat käyttöönsä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ilman huoltajan myötävaikutusta.

Muut huomiot

Poliisihallituksen mukaan sääntelyssä olisi tuotava selkeästi esiin se, ettei kyseessä ole uuden luvan myöntäminen eikä poliisille synny velvoitetta päätöksen tekemiseen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotosta. Lisäksi muutamissa palautteissa todettiin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönoton tulisi olla mahdollista myös henkilöille joilla ei ole passia tai henkilökorttia, jolloin digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta tulisi aidosti rinnakkainen ratkaisu ja passien sekä henkilökorttien tarve vähenisi.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen peruuttamista koskevan säännöksen sanamuoto jättää jossakin määrin epäselväksi sen, mikä viranomaisen peruuttamisen tekisi. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnon mukaan säännöstä olisi aiheellista täsmentää. Lisäksi esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteissa on tuotu esiin se, ettei nyt ehdotettua vastaavaa toimintamallia, jossa henkilön vahvistetut tiedot toimitettaisiin digitaalisessa ympäristössä henkilölle hänen itsensä hallittaviksi, ole aiemmin toteutettu. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia pitää perusteltuna, että esityksestä hankittaisiin aikanaan perustuslakivaliokunnan lausunto. Esitysluonnos sisältää kuvauksen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää koskevista keskeisistä laatu- ja tietoturvaluusvaatimuksista. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen toteutustavasta annetaan esitysluonnoksessa kuitenkin vain vähän tietoa. Koska luonnollisen henkilön tunnistusvälineen toteutustavasta ei esitysluonnoksessa ole edes hahmotelmaa, ei sen osalta ole mahdollista arvioida laatu- ja tietoturvaluusvaatimusten riittävyttä.

Esitysluonnoksessa todetaan, että soveltuvia osia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen, ulkomaalaisen asiointivälineen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen kokonaisuudesta on suunniteltu hankittavaksi kolmansilta osapuolilta. Näiden osakomponenttien toimittajien osalta on keskeistä varmistua siitä, että alihankintaketjujen kautta hankituissa riippuvuuksissa noudatetaan samoja tietoturvaluusvaatimusten käsittelyn mekanismeja, kuin mitä palvelun itsensä tuottamisessa komponenteissa. Vastaava pätee myös avoimen lähdekoodin riippuvuuksissa, joita hyödynnetään palvelujen toteutuksessa. Jos ratkaisun toteuttamisessa päädyttäisiin käyttämään ulkoisia pilvipalveluja, niin tiedon fyysisestä tallennuksesta tulee varmistua siten, että tiedot eivät päädy EU/ETA-alueen ulkopuolelle. Lisäksi on varmistuttava siitä, että tietoja ei siirry mobiililaitteista tai luotavilta tahoilta esimerkiksi analytiikka- tai vianselvitysratkaisujen kautta ulkoisille tahoille. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian mukaan näitä riskejä voidaan hallita laatimalla alihankintaketjuihin kuuluvien toimijoiden kanssa kirjalliset sopimukset heitä koskevista velvoitteista ja pyrkiä varmistumaan näiden velvoitteiden noudattamisesta. Lisäksi asian jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida, edellyttääkö perustuslain 124 §, että alihankinnasta, toimijoiden velvoitteista sekä siitä, miten varmistetaan velvoitteiden noudattaminen, säädettäisiin lailla.

5.4. Muu ehdotettava lainsäädäntö

Yleistä

Useat lausunnonantajat antoivat huomioita liittyen esityksessä ehdotettuun muuhun lainsäädäntöön. Lausuntopalautteet on käsitelty alla teemoittain.

Hallintoasioissa annettu laki

Esityksen mukaisesti poliisi voi peruuttaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen. Helsingin hallinto-oikeus huomautti lausunnossaan, että tällaisista päätöksistä voi valittaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Lisäksi passilain 37 §:n mukaan muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) ja valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Myös henkilökorttilain 37 §:ään sisältyy muutoksenhakua koskevaa, passilakiin nähden samansuuntaista sääntelyä, jonka mukaan henkilökortti muun ohella voidaan ottaa viranomaisen haltuun sen estämättä, että henkilökortin peruuttamispäätökseen on haettu muutosta. Päätökseen ottaa henkilökortti viranomaisen haltuun ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Helsingin hallinto-oikeus toteaa, että vaikka viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin on tässä tapauksessa lähinnä informatiivinen, voisi vastaavan HOL-viittauksen lisätä lakiesitykseen.

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta

7 b §: Poliisihallitus pitää pykälässä ehdotettua muutosta lähtökohtaisesti erittäin kannatettavana. Poliisihallitus kuitenkin tunnistaa muodoltaan ehdottomaan sääntelyyn liittyvän riskin tilanteessa, jossa tietoliikenneyhteyksissä on syytä tai toisesta sellaista häiriötä, joka estää voimassaolon tarkistamisen. Sääntelyssä tai sen perusteluissa olisikin hyvä todeta, että tietoliikenteessä olevan häiriön aikana ensitunnistamiseen liittyvän voimassaolotarkastuksen voisi tehdä jälkikäteisesti.

Myös Traficom kannattaa pykälään ehdotettua lisäystä velvollisuudesta tarkastaa henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan voimassaolo.

Finanssiala ry katsoi lausunnossaan, että tässä kohdassa olisi syytä tarkentaa, missä asiakaspalvelutilanteessa tämä tarkistus on velvoite ja koskeeko se vain tilannetta, jossa asiakkaalle luovutetaan vahva sähköisen asiointin tunnistusväline. Finanssiala ry totesi, että integraatio kansalliseen palveluväylään vaatii järjestelmäkehitystä ja aiheuttaa pankeille mittavia kustannuksia. Tämän vuoksi esitykseen tulisi sisällyttää kyseisen velvoitteen osalta riittävän pitkä siirtymäaika.

Liikenne- ja viestintäministeriö on lausunnossaan ehdottanut toisenlaista muotoilua pykälään, jotta se vastaisi paremmin käytännön tarkastustilanteita ja kattaisi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaolon tarkastamisen myös sähköisessä asiointissa.

12 e §: Maatalousyrittäjien eläkelaitos piti säännöstä erittäin kannatettavana, koska säätämällä digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan velvollisuudesta tarjota palvelunsa tunnistusvälityspalvelun tarjoajalle välitettäväksi varmistetaan, että asiointipalvelut voivat edelleen hankkia asiakkaidensa tunnistuksen kootusti, tarvitsematta erillisiä teknisiä rajapintoja tai erillistä sopimusta digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan kanssa. Tämä vähentää asiointipalveluun ja muihin järjestelmiin tehtäviä muutoksia, jotka puolestaan vähentävät uudistuksesta syntyviä kustannuksia.

Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Koska digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto voi potentiaalisesti lisätä riskiä väärinkäyttöihin, tulisi poliisin henkilötietolain 16 §:n päivittämisen osalta tietojensaantioikeuden Digi- ja väestötietovirastolta koskea myös tietojen saamista poliisille henkilötietojen väärinkäyttöepäilyjen, identiteettivarkauksien tai muiden vastaavien rikosten selvittämiseksi ja näiden ennalta estämiseksi. Poliisihallituksen antaman lau-

sunnan mukaan 22 §:ssä ehdotettu muotoilu on liian väljä. Tietojen luovuttamista Digi- ja väestötietovirastolle tulisi täsmentää ja sen rajautua niihin poliisin henkilötietolain 11-12 §:n tietoihin, jotka ovat välttämättömiä digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän ja ydinidentiteetin tuottamista ja hallinnointia varten.

Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

69 i §: Opetushallituksen lausunnossa tuotiin esille se, että yhteispalvelun rooli neuvonta- ja tukitehtävien tarjoajana suhteessa esimerkiksi Opetushallituksen neuvontaan jäi epäselväksi.

69 j §: Tässä säädetään Digi- ja väestötietoviraston oikeudesta peruuttaa tunnistusväline tai estää sen käyttö. Säännökset uudelleen aktivoinnista kohtien 1 ja 4 osalta puuttuvat. Esityksen perusteluissa on mainittu, että näiltä osin Digi- ja väestötietovirastolla on harkintavaltaa. Traficom ehdottaakin lausunnossaan, että myös tältä osin uudelleen aktivoinnista tai uuden välineen myöntämisestä säädetäisiin pykälässä.

Muut huomiot

Lausunnoissa tuotiin esille, että on hyvä ratkaisu, ettei luonnollisen henkilön tunnistusvälineen voimassaoloaika ole kirjattu lakiin. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen voimassaoloaika tulisi määrittää tietoturvallisuuteen perustuen. Lakeihin ei tulisi kirjata määraaikoja, jotka voivat muuttua teknologian kehityksessä. Digi- ja väestötietovirasto ehdotti lausunnossaan, että myös ulkomaalaisen digitaaliselle asiointivälineelle määritettäisiin vastaava rooli tilanteissa, joissa sen varmuustaso vastaa vahvaa sähköistä tunnistamista.

5.5. Henkilötietojen käsittelyä koskevat sääntelyratkaisut ja tietosuojakäytännöt

Lausuntopalautteiden mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus edistää henkilön yksityisyyden ja henkilötietojen suojaa. Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan, että esityksen suhde tietosuojasääntelyyn on keskeinen. Säännöskohtaisissa perusteluissa on hyvin kuvattu suhdetta EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen ja sen sallimaan kansalliseen sääntelyliikkumavaraan.

Erityisesti Tietosuojavaltuutetun toimisto piti hyvänä sitä, että rekisterinpitäjät sekä rekisterinpitäjien vastuut nyt kysymyksessä olevien käsittelytoimien osalta on ehdotuksessa määritetty selkeästi ja tietosuoja-asetuksen sallima kansallinen liikkumavara huomioiden. Tietosuoja-asetuksen mukaisten henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden näkökulmasta on kannatettavaa, että henkilötietojen käsittelystä erityislailla säädetäessä niin käsiteltävät henkilötiedot kuin niihin kohdistettavat käsittelytoimet pyritään määrittelemään yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti ennen muuta sen varmistamiseksi, että käsittely on tarpeellista ja oikeasuhtaista.

Tietosuojavaltuutetun toimisto kehotti lausunnossaan kiinnittämään huomiota perusteluissa viitattujen tietosuoja-asetuksen säännösten lisäksi myös esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 33 artiklassa säädettyihin henkilötietojen tietoturvaloukkaustilanteita koskeviin rekisterinpitäjän velvoitteisiin. Mainittu 33 artikla sisältää muun muassa velvollisuuden dokumentoida kaikki henkilötietojen tietoturvaloukkaukset ja artiklan 5 kohdassa tarkemmin yksilöidyt tietoturvaloukkaukseen liittyvät tiedot. Dokumentointivaatimus ei siten rajaudu esimerkiksi pelkästään merkittäväksi katsottaviin tietoturvaloukkaustilanteisiin. Tämä huomioiden tietosuojavaltuutetun toimisto ehdotti sanan ”merkittävät” poistamista ehdotetusta DVV lain 5 §:stä siten, että

lopullisen sanamuodon mukaan kaikki tietojärjestelmään kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat olisi kyettävä havaitsemaan.

Opetushallituksen mukaan Digi- ja väestötietoviraston tulisi vielä tarkistaa, että vastuut tietojen luovutuksesta kolmansille osapuolille ovat riittävän selkeästi määritelty EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) näkökulmasta, erityisesti silloin, kun aktiivinen toimija asiointipalvelussa on alaikäinen. Suostumusten hallintaa ei ole kuvattu säädösehdotuksessa tarkalla tasolla.

Oikeusministeriön lausunnon mukaan esityksen merkittävimmät täydennystarpeet liittyvät tietosuojan ja tietoturvallisuuden riskien arviointiin. Lausunnossa oli useita yksityiskohtaisia huomioita ja tarkennusehdotuksia tietosuojaa koskeviin lainsäädäntöehdotuksiin sekä niiden perusteluihin. Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota myös erityisten henkilötietoryhmien ja arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn sekä salassapidettävien tietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin.

5.6. Perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevat kysymykset

Oikeusministeriön antaman lausunnon mukaan esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa on asianmukaisesti selostettu sääntelyn suhdetta EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen sekä sen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käyttöön. Ehdotettava lainsäädäntö tarkoittaisi henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityissääntelyä, joka on siten mahdollista ainoastaan tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen sääntelyliikkumavaran puitteissa.

Oikeusministeriön arvion mukaan lakiehdotusten ja niiden säännöskohtaisten perustelujen sekä toisaalta tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan määritelmän ja johdanto-osan 51 kappaleen valossa ehdotettava sääntely tarkoittaisi selvästi kasvokuvien osalta biometrinen tietojen käsittelyä. Säätämisyjärjestelyt vaativat näiltä osin muutoksia ja täydentämistä. Esitystä on täydennettävä arviolla siitä, mitä erityisiä suojaotoimia biometrinen henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa on todettu sen yhtenä tavoitteena olevan yhdenvertaisuuden edistäminen. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan säätämisyjärjestysperusteluissa olisi perusteltua käsitellä myös esityksen mahdollisia myönteisiä vaikutuksia perustuslain yhdenvertaisuussäännökseen.

6. Digitaalinen henkilöllisyystodistus

6.1. Yleistä

Lähes kaikissa organisaatioiden lausunnoissa esitystä digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta pidettiin yleisesti ottaen kannatettavana. Vaihtoehtoisten tunnistautumiskeinojen tarjoaminen kansalaisille on tervetullut ja tarpeellinen uudistus, joka parantavaa kansalaisten tietosuojaa ja yhdenvertaisuutta. Ehdotuksessa luodaan pohjarakenteet ja käytännöt itsehallittavien tietojen esittämiseksi, jotta kehitystä voidaan viedä eteenpäin myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö tuki lausunnossaan esityksen ta-

voitteita, joilla mahdollistetaan asiakkuuksista riippumaton tunnistautuminen sähköisiin julkishallinnon palveluihin yhdenvertaisesti myös ulkomaalaisille sekä henkilöille, jotka eivät joko voi tai halua käyttää älypuhelinta.

Muutamissa lausunnoissa esitettiin, että olisi vielä parempi, jos digitaalinen henkilöllisyystodistus ei olisi passin tai henkilökortin lisäpalvelu vaan aidosti rinnakkainen vaihtoehto näille kahdelle. Tällöin henkilön olisi mahdollista saada pelkkä digitaalinen henkilöllisyystodistus ilman passia tai henkilökorttia. Näin digitaalinen henkilöllisyystodistus saataisiin mahdollisimman laajaan käyttöön ja sillä voitaisiin korvata esimerkiksi kelakortin käyttö käyntiasioinnissa.

Muutamissa lausunnoissa tuotiin esille se, että koska digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto on täysin vapaaehtoista, tulevat sitä todennäköisimmin käyttämään lähinnä jo valmiiksi digikyvykkäät ja -halukkaat henkilöt. Suurimmalla osalla tästä ryhmästä on jo käytössään pankkitunnukset ja/tai mobiilipankkipalvelut, joten erillisen viranomaisen tarjoaman tunnistussovelluksen hyödyt saattavat jäädä monelle varsin epäselviksi. Tämä voi toimia esteenä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen laajamittaiselle käyttöönotolle.

Useissa lausunnoissa todettiin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen helppokäyttöisyys ja käyttömahdollisuuksien laajuus tulevat ratkaisemaan sen suosion kansalaisten keskuudessa. Tämän vuoksi tulisi varmistua siitä, että organisaatiot, jotka tarkastavat tai tarvitsevat käyntipalveluissaan henkilöllisyyden tietoja, pystyisivät mahdollisimman pienellä vaivalla ja kustannuksilla ottamaan käyttöönsä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen lukemiseen käytettävän tarkastussovelluksen ja lukijarajapintaratkaisun. Organisaatioilla tulisi olla myös verkkopalveluissaan mahdollisimman helppo ja kustannustehokas tapa hyödyntää digitaalista henkilöllisyystodistusta asiakkaan vahvaan tunnistamiseen.

Poliisihallitus puolestaan totesi lausunnossaan, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tulisi sisältää ehdotuksessa esitettyjen tietojen lisäksi myös erillinen, kyseisen välineen yksilöivä tunnus, samaan tapaan kuin passissa ja henkilökortissa on asiakirjan numero.

Digi- ja väestötietoviraston lausunnon mukaan ehdotettu ratkaisumalli toistaa tietojen ajantasaisuuden osalta fyysisten asiakirjojen rajoitteita, joita digitaalisessa ratkaisussa ei tosiasiallisesti ole. Henkilötietojen päivittyminen digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen edellyttää, että henkilölle on myönnetty uusi passi tai henkilökortti. Tämä voi aiheuttaa puutteita käyttökokemukseen ja tietoturvaan etenkin, jos passien ja henkilökorttien myöntämisessä esiintyy vastaavia viiveitä kuten tällä hetkellä.

Digi- ja väestötietoviraston mukaan väestötietojärjestelmän ajantasaisten tietojen tulisi olla käytettävissä tietojen päivittämistä varten ja lähtökohtana tulisi olla, että viranomaisen vahvistamat tiedot ovat ajan tasalla. Tämä vaatimus korostaa entisestään sitä, että väestötietojärjestelmän tietojen laadusta on pidettävä hyvää huolta ja laatua tulee myös säännönmukaisesti tarkistaa. Tilastokeskuksen lausunnon mukaan väestötietojärjestelmän palvelukyky paranisi ja viranomaisten toiminta tehostuisi merkittävästi, mikäli viranomaisasioinnin tai laajemmin julkisen sektorin palvelujen asioinnin yhteydessä kertyvien ja säännönmukaisesti tarkastettavien yhteystietojen ylläpito tapahtuisi yhteisessä rekisterissä eikä hajautetusti kymmenissä erillisissä asiointiin liittyvissä rekistereissä. Nämä tapahtumat tulisikin huomioida väestörekisterin yhteystietojen ylläpidossa, validoinnissa ja kehittämisessä. Tilastokeskus ehdotti lausunnossaan, että esityksessä perustettavan laiterekisterin yhteydessä kerättäisiin jo määriteltyjen laitetietojen lisäksi ainakin laitteeseen liitetty puhelinnumero. Tämä mahdollistaisi osaltaan ajantasaisen puhelinnumerotiedon keräämisen ja ylläpitämisen väestötietojärjestelmässä.

Digi- ja väestötietovirasto puolestaan ehdotti lausunnossaan, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon tulisi mahdollistaa muitakin vaihtoehtoja kuin ehdotuksessa on kuvattu. Käyttöönottoon liittyvän asiointipisteverkoston saatavuutta tulisi myös parantaa. Lausunnossa tuotiin esille myös se, että jo nykyisin vahvan sähköisen tunnistamisen korkealla varmuustasolla mahdollistavien DVV:n organisaatiovarmenteiden käyttöönottopisteverkko on poliisin asiointipisteverkkoa laajempi. Lisäksi muutamissa muissa lausunnoissa ehdotettiin, että digitaalinen henkilöllisyystodistus tulisi hakea Digi- ja väestötietovirastolta, jolloin DVV vahvistaisi hakijan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen perustuen voimassa oleviin passi- ja henkilökorttitietoihin.

Esituksen mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus helpottaisi ulkomailla matkustavien suomalaisten tunnistautumista Suomen edustustoissa esimerkiksi passin katoamisen ja uuden passin hakemisen yhteydessä. Myös ulkosuomalaisten asiointimahdollisuudet Suomen julkisen sektorin digitaalisissa palveluissa helpottuisivat, koska osalla ulkosuomalaisista tämä ei ole ollut mahdollista puuttuvien sähköisten tunnistusvälineiden johdosta. Ulkoministeriö ja sisäministeriö totesivat lausunnoissaan, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto tuo uusia tehtäviä poliisille sekä ulkoministeriölle ja Suomen edustustoille.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta useissa lausunnoissa korostui tarve korkealle tietosuojalle ja –turvalle. Business Finland Oy:n lausunnossa korostettiin teknologiariippumattomuuden merkitystä sekä kehoitettiin kiinnittämään erityistä huomiota ennakoivaan kyberturvallisuuteen, uhkiin valmistautumiseen, nopeaan toipumiseen ja resilienssiin jo suunnitteluvaiheessa.

Ålands landskapsregering ja SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf nostivat esille puutteellisen vaikutusten arvion digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ruotsinkielisestä käytöstä.

6.2. Ydinidentiteetti

Lausunnoissa pidettiin lähtökohtaisesti luontevana sitä, että valtio jatkossa vastaisi digitaalisen ydinidentiteetin luomisesta ja myöntäisi myös todistuksen ydinidentiteetistä erilaisissa digitaalisissa lompakoissa käytettäväksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnon mukaan digitaalisen ydinidentiteetin myötä tarve eri toimijoiden tekemille kalliille fyysisille ensitunnistuksille vähenee, joka saattaa puolestaan helpottaa uusien tunnistusvälineiden käyttöönottoa. Ensitunnistuksen mahdollistaminen ja tunnistusvälinevaihtoehtojen lisääminen ovat kuluttajien kannalta hyviä tavoitteita ja ne voivat vaikuttaa myönteisesti kilpailuun tunnistusmarkkinoilla, mikäli uudistus muuten jättää liiketoimintaedellytyksiä myös yksityiselle tarjonnalle.

Nordea nosti lausunnossaan esille sen, että Suomi on pohjoismaisesti tarkastellen selvästi edellä muita maita itse hallittavan identiteetin kehityksessä. Jotta tämä etumatka kehityksessä säilyisi, tulisi hallituksen esitykseen kirjata se, että myös yksityisen sektorin toimijoille mahdollistettaisiin palveluiden luominen valtiolliseen ydinidentiteettiin pohjautuen. Mikäli ydinidentiteetti rajataan vain julkisen sektorin palveluiden käyttöön tai jos päätöksiä ydinidentiteetin käytöstä joudutaan odottamaan pitkään, näkee Nordea suurena riskinä sen, että julkisen ja yksityisen sektorin kehityspolut erkanevat ja yhteistyöllä saavutettavat edut menetetään.

Digi- ja väestötietovirasto DVV toi omassa lausunnossaan esille, että digitaalisen henkilöllisyyden ratkaisun perustana tulisi olla DVV:n vahvistama digitaalinen identiteetti. Tämä perustuisi Poliisin tai muun passiivi-

ranomaisen alun perin tekemään henkilöllisyyden tarkistamiseen, mutta jolla olisi ratkaisun tietoturvallisuuden perustuva elinkaari. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että ehdotuksessa kuvatulla ydinidentiteetin todisteella tulisi olla oma itsenäinen elinkaarensa, joka ei ole riippuvainen passin tai henkilökortin elinkaaresta. Myös sosiaali- ja terveysministeriö sekä Traficom toivat esille näkemyksen siitä, että digitaalisen henkilöllisyyden voimassaoloaika ei tulisi sitoa jonkin muun asiakirjan voimassaoloaikaan.

Ydinidentiteetin suunnittelun ja toteutuksen osalta lausunnoissa korostui yhteistyön tarve julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Liikenne- ja viestintäministeriö korosti lausunnossaan sitä, että ydinidentiteetin todiste tulisi suunnitella siten, että sitä voidaan tulevaisuudessa hyödyntää myös yksityisen sektorin tuottamissa lompakosovelluksissa ja mahdollistaa siten vastaavien tuotteiden kehittäminen ja kilpailu myös yksityisellä sektorilla.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon mukaan epäselväksi jäi myös se, onko digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen liittyvään ydinidentiteetin todisteeseen tarkoitus kytkeä henkilötunnus, valmisteilla oleva uusi yksilöintitunnus vai kumpi tahansa.

Teleoperaattoreiden lausunnoissa nousi esille se, että jatkossa kansalaisten tulisi voida vapaasti valita omia tarpeitaan parhaiten vastaava palvelu, jolla esittää digitaalinen henkilöllisyystodistus käyntiasioinnissa ja toisaalta käyttää ydinidentiteetin todistetta osana markkinoilta valitsemaansa sähköistä tunnistusvälinettä.

Sisäministeriö piti erityisen tärkeänä sitä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaolo ydinidentiteetin todisteen voimassaolon kautta olisi sidottu passiin ja henkilökorttiin. Lausunnon mukaan passin ja henkilökortin hakemisen yhteydessä siihen sisältyisi automaattisesti myös oikeus ottaa käyttöön digitaalinen henkilöllisyystodistus ja tämä oikeus sisältyisi myös jo myönnettyihin asiakirjoihin.

Lisäksi Poliisihallituksen lausunnon mukaan ydinidentiteetin todisteen voimassaolon varmentaminen ja ajantasaisuuden tarkastaminen pitäisi suorittaa aina käyntiasioinnin yhteydessä.

6.3. Käyntiasiointi

Yleistä

Näkemykset käyntiasioinnin järjestämisestä ja digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönotosta vaihtelivat lausunnonantajien keskuudessa paljon. Osa vastaajista kannatti digitaalisen henkilöllisyyden nopeaa käyttöönottoa ja osa toivoi käyttöönoton ulottuvan pitkälle ajanjaksolle. Lähtökohtaisesti nähtiin, että onnistunut käytännön toteutus lisää myös käyntiasioinnin sujuvuutta.

Käyntiasioinnin osalta ehdotetun sääntelyn nähtiin merkitsevän asiakkaiden tunnistautumismahdollisuuksien laajenemista ja tuovan uuden tunnistautumistavan vanhojen rinnalle. Käyntiasioinnissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntäminen tarkoittaisi muutoksia asiakaspalvelupisteiden käytäntöihin, mahdollisia mobiili- ja lukijalaittehankintoja sekä asiakaspalveluhenkilöstön koulutusta uusiin toimintatapoihin.

Käyntiasioinnissa tapahtuvan henkilöllisyyden todentamisen osalta tulee varmistaa se, että tarkastusraja-pinta on sellainen, että erilaiset toimijat voivat mahdollisimman hyvin integroitua myös suoraan tarkastusraja-pintaan mobiililaitteella tehtävän todennuksen lisäksi.

Kuluttajaliitto nosti lausunnossaan esille sen, että kuluttajien asema paranee nykyisestä, kun henkilö voi käyntiasioinnissa rajata itse digitaalisen henkilöllisyystodistuksen avulla hänestä näytettäviä tietoja. On kannatettavaa, että jatkossa esimerkiksi kaupan kassalla ikää todistettaessa, ei tarvitsisi esittää henkilötunnusta tai vastaavia henkilötietoja, jotka eivät ole kyseisessä asiointissa tarpeellisia.

Lausunnot nopean ja laajan käyttöönoton puolesta

Luonnoksessa todetaan, että jokainen viranomainen päättää itse, hyväksytäänkö väline tunnistusvälineenä kyseisessä virastossa. KEHA-keskuksen lausunnon mukaan välineen hyväksyminen vahvana tunnistusvälineenä pitäisi olla lähtökohtaisesti vaatimus julkishallinnolle. Nyt ehdotettu ratkaisu voi tuottaa virastoille investointeja, joiden takaisinmaksuaika on pitkä, mutta hyödyt hyvin rajalliset. Ehdotus pahimmillaan hidastaa tunnistusvälineen käyttöönottoa, koska on epäselvää, missä ja milloin sitä voi käyttää.

Myös Poliisihallitus esitti lausunnossaan huolensa liittyen käyntiasioinnin järjestämiseen. Lausunnon mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen suosio ja käytettävyys määrittyvät hyvin pitkälti sen mukaan, missä asiointissa välinettä on mahdollista käyttää. Poliisihallitus toteaa, että mitä harvemmassa asiointipaikassa sen tarkastamiseen on mahdollisuus, sitä harvempi ihminen todennäköisesti ottaa välineen käyttöönsä. Lisäksi lausunnossa todetaan se, että jos vain harva ottaa välineen käyttöönsä, ei monellakaan toimijalla ole varsinaista intressiä mahdollistaa välineen käyttöä varsinkaan silloin, jos välineestä ei saada mitään etua suhteessa perinteiseen tunnistamistapaan. Poliisihallituksen lausunnon mukaan olisikin tärkeää, että erilaisia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämiseen tarvittavia tarkastussovelluksia olisi mahdollista ottaa käyttöön mahdollisimman pian välineen käyttöönoton jälkeen.

Myös sisäministeriö piti lausunnossaan käyntiasiointiratkaisua yhtenä keskeisimpänä ominaisuutena digitaalisen henkilöllisyyden laajassa käyttöönotossa, varsinkin tilanteessa, jossa kaavailtuja lupalompakkotoiminnallisuuksia ei ole vielä laajemmin tarjolla. Sisäministeriö esitti lausunnossaan huolensa, että käyntiasioinnin laajamittaisen käyttöönoton viivästyessä ratkaisun hyödyt ja käyttöaste voivat jäädä vähäisiksi. Sisäministeriö tuo esille lausunnossaan sen, että se on koko hankkeen ajan tuonut esille erityisen huolensa tästä asiasta ja vastustaneensa käyntiasioinnin toteutuksen siirtämistä kautta linjan.

Lausunnot hitaamman ja suppeamman käyttöönoton puolesta

Finanssiala ry:n lausunnon mukaan velvoittavuus hyväksyä digitaalinen henkilöllisyystodistus käyntiasioinnissa olisi ehdotetun käyttöönottoaikataulun puitteissa mahdottomuus.

HALI ry toi esille lausunnossaan sen, että on perusteltua, ettei sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottaville yrityksille ja yhteisöille ainakaan alkuvaiheessa esitetä säädettäväksi velvollisuutta hyväksyä digitaalista henkilöllisyystodistusta käyntiasioinnissa.

Suomen Yrittäjät ry:n lausunnossa pidettiin hyvänä sitä, että yrityksille ei esitetä säädettäväksi velvollisuutta hyväksyä digitaalista henkilöllisyystodistusta henkilöllisyyden tarkastamisessa. Lausunnossa tuotiin myös esille ajatus siitä, että asiakaskäyttäytymisen muutokset sekä viranomaisviestintä ja -neuvonta ohjaavat yrityksiä riittävällä tavalla muuttamaan toimintamallejaan ajan saatossa.

6.4. Puhelinasiointi

Erityisesti useissa viranomaislausunnoissa nousi esille puhelinasiointi ja siihen soveltuvien vahvojen tunnistustapojen kehittäminen. Lausunnoissa nähtiin, että vahva tunnistautuminen puhelinasioinnissa voisi tuoda merkittäviä hyötyjä erityisesti julkisen sektorin asiakaspalveluun.

Lausunnoissa todettiin, että esityksessä ei esitetä ratkaisua siihen, miten digitaalista henkilöllisyystodistusta voisi käytännössä hyödyntää tunnistamiseen puhelinalueissa. Lausuntojen mukaan tämä nähtiin esityksessä selkeänä puutteena, sillä kansallista ratkaisua puhelinalueissa tehtävään vahvaan tunnistamiseen ei löydy, vaikka kansalaistarve on selkeästi olemassa. Esimerkiksi Nordea toi lausunnoissaan esille sen, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tulisi tarjota ratkaisuja myös puhelinalueissa tapahtuvaan vahvaan sähköiseen tunnistamiseen. Nykyisin käytännössä vain pankit pystyvät tarjoamaan tätä omissa palveluissaan omille asiakkailleen. Nordean kokemuksen mukaan eri toimijoiden verkkopalveluissa tapahtuva sähköinen tunnistaminen on toiminut erittäin hyvin ja suurin puute on koskenut puhelinalueissa tapahtuvaa tunnistamista. Tämä puute tulisikin huomioida ja korjata mobiilisovelluksen jatkokehittämisessä siten, että mobiilisovelluksen käyttäminen mahdollistaisi jatkossa myös puhelinalueissa tapahtuvan vahvan tunnistautumisen.

6.5. Hinnoittelumalli ja maksut

Useissa lausunnoissa todettiin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen maksuttomuus on hyvä lähtökohta, josta toivotaan pidettävän kiinni myös jatkovalmistelun aikana. Lausunnoissa tuotiin huomiona esille se, että vaikka itse digitaalinen henkilöllisyystodistus on maksuton, edellyttää sen käyttöönotto voimassa olevaa passia tai henkilöllisyystodistusta, jotka ovat itsessään maksullisia.

Hankintakustannukset tulisikin pyrkiä pitämään mahdollisimman alhaisina, jotta erilaisissa asemissa olevat henkilöt pystyvät halutessaan hankkimaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen. Eetu ry ja VALLI ry toivat lausunnoissaan esille sen, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tulisi olla maksuton itsessään myös tilanteessa, jossa henkilö ei hae sitä passin tai henkilökortin yhteyteen. Hyvänä pidettiin sitä, että digitaalisen henkilötodistuksen käyttäminen on ilmaista eikä sen käyttäminen ole sidoksissa maksullisiin asiakassuhteisiin. Yhdenvertaisuuden toteutumiseksi tulisi jokaisen kansalaisen jatkossa saada käyttöönsä passi tai henkilökortti elämäntilanteestaan riippumatta, tarvittaessa sosiaalietuuksien avulla.

Esityksen mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen aiheuttamat kustannukset siirtyvät passin ja henkilökortin hintaan, mikä entisestään kasvattaisi asiakirjojen hankinnasta aiheutuvia kustannuksia. Huomionarvoista on se, että kyseessä ei ole kuitenkaan kertakustannus, koska passi tai henkilökortti on uusittava viiden vuoden välein. Useissa lausunnoissa todettiin, että tästä johtuen harhaanjohtavaa sanoa, että digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi maksuton, kun hinta tosiasiallisesti maksetaan kasvaneena kustannusvaihtokutuksena muualla.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se mahdollisuus, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käytön maksuttomuus asiointipalveluissa voi mahdollistaa vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöönoton sellaisissa sähköisissä asiointipalveluissa, jotka eivät ole tähän mennessä ottaneet vahvaa sähköistä tunnistamista

käyttöön kustannussyistä. Finanssiala ry toi lausunnossaan esille sen, että maksuttomuuden hyötyjä voidaan saada vain silloin, jos ratkaisun käyttöaste on riittävän korkea ja tunnistaminen olisi suoraan käytettävissä ilman välityspalveluja.

FiCom ja teleoperaattorit esittivät lausunnoissaan tältä osin kaikkein kriittisimpiä huomioita. Lausunnoissa tuotiin voimakkaasti esille se, että sellaisten kansalaisten, jotka eivät halua ottaa digitaalista henkilöllisyystodistusta käyttöönsä, olisi osallistuttava järjestelmän kulujen maksamiseen passia tai henkilökorttia hankkiessaan. FiCom ja Finanssiala ry arvioivat lausunnoissaan myös yksittäisen tunnistustransaktion hinnan uudella valtion digitaalisella henkilöllisyystodistuksella tulevan paljon kalliimmaksi kuin luottamusverkoston kautta ostettuna.

Finanssiala ry:n ja oikeusministeriön lausuntojen mukaan digitaalisen henkilötodistuksen hinnoittelun nähtiin olevan ristiriidassa komission eIDAS-säätelyn kanssa, jonka mukaan EU-tunnistamislompakon käytön tulisi olla kuluttajalle ilmaista.

7. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline

7.1. Yleistä

Esitystä ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä pidettiin yleisesti ottaen kannatettavana. Uudistuksen arvioitiin helpottavan erityisesti ulkomaalaisten asiointia Suomessa ja sujuvoittavan Suomeen opiskelemaan tai töihin muuttavan henkilön integroitumista yhteiskuntaan. Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen arvioitiin helpottavan opiskelijoiden ensitunnistamista. Lisäksi se voisi helpottaa ulkomaalaisen henkilön työllistymistä, koska tämä mahdollistaisi tasapuolisemmat edellytykset hoitaa myös työhön liittyviä asioita digitaalisissa asiointipalveluissa. Vastuu Group toi lausunnossaan esille sen, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta käytön laajuuteen tulee vaikuttamaan se, miten hyvin ratkaisu täyttää eri toimintasektorien tarpeet.

Useissa lausunnoissa nostettiin esille se, että uudistuksen rinnalla on tärkeää edistää henkilötunnusjärjestelmän uudistamista suunnitellusti. Paljon kannatusta sai myös esityksen ehdotus siitä, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntäminen edellyttäisi henkilön rekisteröintiä väestötietojärjestelmään siten, että menettelyn yhteydessä ulkomaan kansalaiselle myönnetään henkilötunnus.

Business Finland Oy:n lausunnossa todettiin, että yli maanrajojen toimiva järjestelmä on tarpeellinen, jotta ihmiset voivat hoitaa asioita viranomaisten kanssa jo esimerkiksi ennen maahan muuttamista. Lausunnon mukaan usean maan järjestelmän yhdistäminen toiminnallisesti yhdeksi kokonaisuudeksi kasvattaa markkinoita ja lisää tehokkuutta. Järjestelmän turvallisuuteen tulee kuitenkin panostaa.

Esityksen nähtiin lisäävän myös ulkomaalaisten opiskelijoiden tasa-arvoisuutta opintoihin ilmoittautumiseen, kun opiskelijat saadaan tunnistettua jo kotimaassaan. Lisäksi esitys parantaa tilannetta, jossa henkilö on palannut jo takaisin kotimaahansa, mutta käyttää edelleen suomalaisen organisaation palveluita tai aloittaa myöhemmin uudelleen opiskelun jossain toisessa suomalaisessa oppilaitoksessa. Lisäksi ulkomaalaisen asiointiväline voi helpottaa ulkomaalaisten opiskelijoiden etäopiskelua. Yliopistojen lausunnoissa nos-

tettiin esille se, että ulkomaalaisen etukäteisen tunnistamisen hyödyntäminen voisi tuoda merkittävää käytännön toiminnan tehostumista vieraileviin tutkijoihin liittyvissä käytännöissä. Uudella ratkaisulla voitaisiin tehdä tutkijavaihtoon liittyvästä hallinnollisesta prosessista entistä sujuvampi ja turvallisempi.

Valtion tuottaman digitaalisen asiointivälineen tarjoaminen ulkomaalaisille on myös Nordean näkemyksen mukaan kannatettava ratkaisu. Kritiikkiä esitys sai siitä, että siinä ei ole riittävän hyvin otettu huomioon yksityisen sektorin tarpeita. Valtio on nyt esityksen mukaisesti mahdollistamassa ulkomaalaisten käyttäjien tunnistamisen etänä osana mobiilisovelluksen käyttöönottoa. Nordean lausunnon mukaan vastaavaa teknologiaa voisi käyttää laajemminkin esim. ulkomaalaisten yritysten avatessa pankkipalveluitaan Suomessa. Tällöin olisi toivottavaa, että tunnistaminen olisi mahdollista suorittaa ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä käyttäen ilman, että tunnistettavalle automaattisesti samalla luotaisiin digitaalinen identiteetti Suomen valtion järjestelmiin. Tämä olisi omiaan helpottamaan ja nopeuttamaan ulkomaalaisen yrityksen perustamista Suomeen kustannustehokkaasti ilman päällekkäisiä palveluinvestointeja. Ulkomaalaisen asiointivälinettä voisi käyttää Suomi.fi-tunnistuksen kautta, mutta tämän rinnalle tulisi tarjota myös rajapinnat yksityisen sektorin erilaisille käyttötarpeille, koska tämä kasvattaisi välineen käyttöä ja vähentäisi näin ollen sovelluskohtaisia kustannuksia.

Lausunnoissa nähtiin kautta linjan tärkeänä, että uusi väline parantaisi ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksia asioida suomalaisissa asiointipalveluissa. Muutamissa lausunnoissa tuotiin esille se, että ulkomaalaisen asiointivälineen tulisi olla maksuton. Erityisesti Digi- ja väestötietovirasto arvioi launnossaan, että ulkomaalaisen asiointivälineen maksullisuus voi rajoittaa ratkaisun laajamittaista hyödyntämistä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö piti launnossaan käyntiasioinnin poissulkemista ulkomaalaisen asiointivälineen osalta tarpeettomana.

Jatkokehityksessä olisikin selvitettävä mahdollisuutta ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntämiseen käyntiasioinnissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL nosti esille sen, että esityksestä ei selviä nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla käytössä olevien tilapäisten yksilöintitunnusten ja suunnitteilla olevan ulkomaalaisten tunnistusvälineen välinen suhde. Esimerkiksi Omakannan ja muiden Kanta-palvelujen osalta vaadittavat mahdolliset muutostarpeet jäivät epäselviksi.

7.2. Varmuustaso

Digi- ja väestötietovirasto toi launnossaan esille sen, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen voimassaoloa ei tulisi määrittää sen perusteena käytetyn ulkomaalaisen tunnistusasiakirjan perusteella, vaan sillä tulisi olla itsenäinen, ratkaisun tietoturvaan perustuva elinkaari.

Useiden lausuntojen mukaan ulkomaalaisten asiointi ei mahdollistuisi rajat ylittävässä asiointissa parhaalla mahdollisella tavalla johtuen ratkaisun matalasta varmuustasosta. Muutamissa lausunnoissa sen sijaan kannatettiin matalan varmuustason ratkaisua ulkomaalaisten asiointiin.

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ei saa esityksessä vahvan sähköisen tunnistamisen statusta, koska myöntäminen tapahtuu pääasiassa etärekisteröintiä hyödyntäen. Asiointivälineen varmuustasoa on mahdollista kuitenkin korottaa asioimalla Digi- ja väestötietoviraston asiointipisteessä. Digi- ja väestötietoviraston lausunnon mukaan tämä vaatii käyttöönoton jälkeistä seurantaa ja tarvittaessa uusia täsmennyksiä, jos

ulkomaalaisen asiointivälineen heikommasta varmuustasosta muodostuu asiointiin este tilanteissa, joissa niin ei tarvitsisi olla.

Useat lausunnonantajat pitivät ulkomaalaisen asiointivälineen käyttöä haastavana, jos väline ei yllä vahvan sähköisen tunnistamisen tasolle. Näissä lausunnoissa korostettiin, että vahvaa sähköistä tunnistautumista vaativissa asioinneissa ehdotettu ratkaisu ei ole riittävä. Monissa lausunnoissa todettiin, että mikäli määritetyt varmuustasot jäävät alhaisiksi, niin myös hyöty voi jäädä vähäiseksi. Tällöin myös mahdollinen halukkuus välineen käyttöönottoon voi laskea.

Lisäksi haastavana nähtiin se, että asiointipalvelut joutuvat itse määrittelemään, hyväksyvätkö ne ulkomaalaisen asiointivälineen käytön silloin, kun väline ei yllä vahvan sähköisen tunnistamisen tasolle. Maahanmuuttovirasto Migri toi launnonaan esille sen, että olisi hyvä, jos ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälinettä voitaisiin käyttää vahvana sähköisenä tunnisteena. Tämä voisi tapahtua niin, että tunnistautumisvälineen status korotettaisiin kasvokkain tapahtuvan tunnistautumisen myötä ja se olisi sen jälkeen käytössä vahvana sähköisenä tunnisteena. Tämä osaltaan edistäisi etärekisteröityjen henkilöiden asioiden käsittelyä Maahanmuuttovirastossa ja ehkäisisi tuplaidentiteettien syntymistä.

Muutamissa yksityisen sektorin lausunnoissa todettiin, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen alempi varmuustaso olisi useimmissa käyttötilanteissa riittävä, koska yksityinen sektori voi julkista sektoria ketterämmin toimia omien riskiarvioidensa mukaisesti.

Lisäksi lausunnoissa nostettiin esille se, tulisiko asiointivälineen käyttöön ottavan ulkomaalaisen henkilön saada jo etukäteen tieto siitä, missä sähköisissä asiointipalveluissa väline olisi varmuustasoltaan riittävä tunnistautumiseen ja puolestaan missä ei. Mikäli tähän päädyttäisiin, tulisi silloin selvittää, miten asiointivälineeseen luottava osapuoli viestisi välineen haltijalle siitä, että se ei hyväksyisi etärekisteröintiprosessiin pohjautuvan asiointivälineen hyödyntämistä palveluissaan.

Muutamissa lausunnoissa esitettiin toive siitä, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen matala varmuustaso (ns. LoA-taso) ei aiheuttaisi ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyväksymiseen ylivoimaisia mentaliteettia. Jatkotyössä tulisikin arvioida, miten etärekisteröintiä ja ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä voitaisiin tosiasiallisesti hyödyntää eri viranomaisissa sekä yksityisellä sektorilla.

Lisäksi Traficom nosti launnonaan esille sen, että mikäli ulkomaalaisen asiointivälinettä haluttaisiin käyttää vahvana sähköisenä tunnistusvälineenä, tulisi lakiehdotukseen tehdä merkittävät muutokset, jotta sääntely saataisiin vastaamaan varmuustasoasetuksen edellytyksiä.

7.3. Etärekisteröinti

Useissa opetus- ja koulutussektorin lausunnoissa nostettiin esille se, että ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuus tehdä sähköinen tunnistautuminen jo heidän omassa kotimaassaan voi lisätä mielenkiintoa suomalaisia työnantajia ja oppilaitoksia kohtaan sekä helpottaa henkilön asiointia ennakkolisesti.

Lausunnoissa otettiin kantaa myös siihen, että henkilötunnuksen saaminen etärekisteröinnin kautta olisi hyvä pitää erillään ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen saannista. Työ- ja elinkeinoministeriön lau-

sunnossa tuotiin esille se, että asiointipalvelut voisivat itse päättää, hyväksyvätkö ne sähköisissä asiointipalveluissaan ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen käytön niissä tilanteissa, joissa asiointiväline on otettu käyttöön etärekisteröinnin kautta.

Lausunnoissa tuotiin esille lisäksi se, että etärekisteröinti vaatii voimassaolevan passin tai henkilökortin, jolloin asiointivälineen kustannukset tulisivat olemaan suuremmat niille henkilöille, joilta henkilöllisyystodistukset puuttuvat. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa henkilö haluaisi tulla opiskelemaan Suomeen. Kustannukset syntyisivät tällöin jo hakemuksen jättövaihteessa eli ennen kuin on varmuutta siitä, onko henkilö saanut opiskelupaikkaa vai ei. Oletettavaa on, että kaikki hakijat eivät ole valmiita maksamaan vielä hakemusvaiheessa asiointivälineen saannista. Tästä syystä johtuen erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa todettiin, että opetus- ja koulutussektorilla ei näin ollen todennäköisesti voida ainakaan heti luopua olemassa olevista järjestelyistä henkilön yksilöimiseksi.

Muutamissa yksityissektorin toimijoiden lausunnoissa tuotiin esille se, että ulkomaalaisen henkilön etärekisteröintimenettelyä varten luotu tekninen kyvykkyys tulisi avata myös yksityisten yritysten käyttöön, jotta myös elinkeinoelämä saisi etärekisteröintiin tehdyistä investoinneista täyden hyödyn. Etätunnistamista koskeva kokonaisuus tulisi ratkaista yhdessä ja kustannustehokkaasti. Lausunnoissa tuotiin esille, että vaikka järjestely ei olisi kyvykkyydeltään tunnistuslain mukaista vahvaa ensitunnistamista, järjestelmän käytölle löytyisi kuitenkin esimerkiksi finanssisektorilta potentiaalisia käyttötapauksia.

Lisäksi Keskusrikospoliisi, Poliisihallitus ja sisäministeriö nostivat lausunnoissaan esille huolensa etärekisteröitymisen turvallisuudesta. Lausunnoissa esitettyjen näkemysten mukaan etärekisteröintimenettelyssä ei voida täysin varmistua siitä, että rekisteröintiä tekemässä oleva henkilö on myös asiakirjassa esitetty henkilö. Mikäli etärekisteröidyn henkilöllisyyden sisältävän ulkomaalaisen asiointivälineen käytettävyyttä ei rajoiteta koskemaan vain tiettyjä rajattuja toimijoita, on silloin riskinä, että yhteisvaikutuksena luodaan tehokkaat välineet rikollisten hyödynnettäväksi. Lisäksi Poliisihallitus toi lausunnossaan esille sen, että etärekisteröintimenetelmää voisi olla mahdollista hyödyntää myös haittaamistarkoituksessa.

8. Luonnollisen henkilön tunnistusväline

8.1. Yleistä

Luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä pidettiin suurimmassa osassa lausunnoista tarpeellisena ja erityisesti toimintarajoitteisten sekä vammaisten henkilöiden näkökulmasta kannatettavana. Asiakkuuksista riippumatonta sähköistä tunnistamista pidettiin toivottavana kehityssuuntana. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen katsottiin myös lisäävän yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta pidettiin tärkeänä sitä, että uudet ratkaisut saavuttavat aidosti niitä henkilöitä, joille nykyiset sähköisen tunnistamisen ratkaisut eivät ole mahdollisia.

Erityisesti vammaisjärjestöt korostivat lausunnoissaan sitä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tulisi palvella kansalaisia mahdollisimman esteettömästi ja laajasti, jolloin luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi toissijainen vaihtoehto saavutettavuuteen ja esteettömyyteen nähden. Toisaalta lausunnoissa toivottiin

samanaikaisesti sitä, että samalla on huomioitava myös yksittäistapauksissa tarvittavat kohtuulliset mukautukset. Lausunnoissa nostettiin esille myös toive siitä, että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tulisi olla käyttäjälleen maksuton.

Monissa lausunnoissa toivottiin luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä tarkempaa teknistä kuvausta, jotta sen käytettävyyttä voisi arvioida nykyistä paremmin. Esimerkiksi maksullisuuteen, hakemiseen ja laitetyyppiin liittyvät seikat vaikuttavat paljon käyttömahdollisuuksiin. Lähtökohtaisesti kaikissa lausunnoissa korostettiin sitä, että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tulee olla helposti käytettävä, mutta kuitenkin samalla tietoturvallinen, täyttäen varmuustasoasetuksen edellytykset.

Finanssiala ry ja Nordea korostivat lausunnoissaan luonnollisen henkilön tunnistusvälineen roolia esimerkiksi mobiilipäätelaitteen katoamis- tai rikkoutumistilanteiden varajärjestelynä. Sähköisen tunnistamisen poikkeustilanteisiin varautumisen näkökulmasta voisi olla perusteltua myöntää fyysinen tunnistusväline valtion toimesta jokaiselle digitaalista henkilöllisyystodistusta käyttävälle kansalaiselle ja mahdollistaa välineen käyttö osana valtion mobiilisovelluksen aktivointiprosessia, jotta ongelmatilanteissa henkilö voisi itse suorittaa mobiilisovelluksen uudelleenaktivoinnin fyysisen tunnistusvälineen avulla ilman riippuvuutta yksityisen sektorin palveluista.

8.2. Käyttöalarajaukset

Monissa lausunnoissa otettiin kantaa luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttöalaaan. Lähtökohtaisesti mahdollisuutta hyödyntää luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä myös yksityisen sektorin palveluissa kannatettiin. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttöalarajausta vain julkisen hallinnon tai julkista hallintotehtävää varten pidettiin yleisesti huonona ja valitettavana ehdotuksena. Lausunnoissa tuotiin esille se, että rajausta voisi pahimmillaan jopa heikentää niiden ihmisten asiointimahdollisuuksia, joille luonnollisen henkilön tunnistusväline saattaisi tarjota kuitenkin muuten toimivan tunnistusratkaisun. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnon mukaan yhdenvertaisuuden edistämiseksi olisi syytä pyrkiä siihen, että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käytettävyys poikkeaisi digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta vain silloin, kun se on perusteltua.

Lisäksi monissa lausunnoissa todettiin, että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttöala ei tässä ratkaisumallissa ole yhteneväinen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kanssa. Nordea toi lausunnoissaan esille erityisesti sen, että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttäjät olisivat heikommassa asemassa mobiilikäyttäjiin nähden, koska he eivät voisi samalla tavalla hyödyntää arjessaan yksityisen sektorin tarjoamia digitaalisia palveluita. Tasapuolisen kilpailuasetelman luomiseksi olisi Nordean näkemyksen mukaan perusteltua jatkossa velvoittaa kaikkia luottamusverkostoon kuuluvia tunnistusvälineiden tarjoajia, ei pelkästään pankkeja, tarjoamaan sähköisen tunnistusvälineen lisäksi myös fyysisen tunnistusvälineen.

Käyttöalarajausta pidettiin erityisen hankalana silloin, jos organisaatiolla on hoidettavaan sekä julkisia hallintotehtäviä että muita tehtäviä. Moni lausunnon antaja korostikin luonnollisen henkilön tunnistusvälineen yhteiskunnallista roolia. Mitä enemmän käyttöalarajauksia luonnollisen henkilön tunnistusvälineelle tulee, sitä enemmän se voi aiheuttaa sekaannusta asiointitilanteissa. Toisaalta Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnon mukaan luonnollisen henkilön tunnistusvälineen suppeampaa käyttömahdollisuutta suhteessa ehdotettuun digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen ei ole pidettävä erityisen ongelmallisena.

Tämä sen vuoksi, että ehdotettu digitaalinen henkilöllisyystodistus ei ole henkilökortista tai passista riippumaton maksuton tunnistautumisväline ja ottaen huomioon myös sen, että henkilöillä on jo käytettävissään yhteiskunnan tarjoama kansalaisvarmenne.

Finanssiala ry:n lausuntopalautteessa tuotiin esille myös se, että yksityisellä palveluntarjoajalla jolla itsellään ei ole tunnistusvälinettä käytössä, ei ole mahdollisuutta tarjota sähköistä palvelua asiakkaille, jotka eivät pysty käyttämään mobiiliratkaisuja. Tästä syystä johtuen ratkaisu luonnollisen henkilön tunnistusvälineen rajaamisesta vain julkiseen asiointiin on epätoivottava. Myös FiComin ja teleoperaattoreiden lausunnoissa nostettiin vastaavat asiat esille.

9. Vaikutukset organisaatioihin

9.1. Yleistä

Useat lausunnonantajat pitivät ehdotettua sääntelyä oikeansuuntaisena ja kannatettavana. Esityksen arviointiin lisäävän sähköistä asiointia, vähentävän manuaalista työtä ja mahdollistavan asiointipalveluiden käyttöä myös niille asiakasryhmille, joille se ei ole ollut aiemmin mahdollista.

Erityisesti sähköisen asioinnin näkökulmasta vaikutuksia pidettiin positiivisina. Monissa lausunnoissa todettiin, että Suomi.fi-tunnistuspalvelua hyödyntäville organisaatioille ehdotus ei aiheuta merkittäviä muutostarpeita asiointipalveluihin. Toisaalta useissa lausunnoissa todettiin, että ehdotettu sääntely muuttaa toimintatapoja ja aiheuttaa muutoksia myös asiointiprosessissa käytettäviin järjestelmiin. Ehdotuksen nähtiin kuitenkin kautta linjan edistävän laajasti digitaalisten palvelujen ja asioinnin kehittämistä sekä tukevan uudenlaisten toimintatapojen ja -mallien kehittymistä.

9.2. Viranomaiset

Lausunnot ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina olivat pääsääntöisesti myönteisiä tai vähintään neutraaleja. Suurimmassa osassa lausuntopalautteita nähtiin, että ehdotus mahdollistaa entistä sujuvamman asioinnin viranomaispalveluissa niin sähköisesti kuin myös käyntiasioinnin parissa. Jatkossa viranomaiset pystyisivät tarjoamaan erityisesti sähköisiä asiointipalveluitaan yhä laajemmalle joukolle, jolloin toiminta tehostuu. Näissä vastauksissa viranomaisten tehtäviä pidettiin tarkoituksenmukaisina ja ehdotettu toimintamalli koettiin perustelluksi, toimivaksi sekä myös kohtuullisen selkeäksi.

Yhteistä palautteille oli se, että niissä nähtiin uuden toiminnallisuuden vaativan erityisesti valtion ja kuntien asiakaspalvelua tekevän henkilöstön kouluttamisen sekä tarpeen laatia uutta ohjeistusta. Myös asiointipalvelujen toimintamallit tulevat vaatimaan uudelleen tarkastelua. Lisäksi uuden laitteiston hankkiminen, käyttöönotto ja siihen perehtyminen vaativat resursseja. Lausuntopalautteissa toivottiin myös selkeitä linjauksia virastoille, koska niillä on merkittävä vaikutus toteutukseen ja aikatauluihin.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille myös se, että uudet henkilöllisyyden todentamisen ratkaisut olisi tärkeä pystyä integroimaan jo olemassa oleviin järjestelmiin. Kokonaan uuden järjestelmän käyttöönotto tai

laajamittainen järjestelmäintegrointi vaatisi merkittävän laajuisen toteutuksen, joka on haasteellinen tuottaa annetussa aikataulussa. Kasvokkain tapahtuvan käyntiasioinnin osalta palautteessa nostettiin esille toive laajentaa tunnistamista poliisin ja DVV:n lisäksi myös muille viranomaistahoille. Tosin useiden vastaajien keskuudessa pidettiin pääsääntöisesti hyvänä sitä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisessä käytetään samoja prosesseja ja viranomaistoimijoita kuin passin ja henkilökortin osalta.

Muutamit vastaajat suhtautuivat ehdotettuun toimintamalliin ja viranomaisten tehtäviin palveluiden tuottajina kriittisesti, erityisesti Finanssiala ry, sote-alan toimijat sekä ulkoministeriö. Lisäksi Terveysten ja hyvinvoinninlaitos THL sekä Traficom katsoivat lausunnoissaan, ettei vaikutusten arviointia viranomaisten toiminnasta ole tehty riittävällä tarkkuustasolla.

Sisäministeriö esitti lausunnossaan, että ratkaisulla tulisi helpottaa asiointikorttien myöntämistä ja luovuttamista virkamiehille.

Ehdotuksilla nähtiin olevan merkittäviä vaikutuksia henkilöllisyysasiakirjoja nykyisellään myöntävien viranomaisten tehtäviin. Digitaalinen henkilöllisyystodistus toteutuessaan tuo uusia tehtäviä Digi- ja väestötietovirastolle, poliisille sekä ulkoministeriölle ja edustustoille. Ulkoministeriö toi esille lausunnossaan, että digitaalinen henkilöllisyystodistus tulee todennäköisesti työllistämään Suomen edustustojen asiakaspalvelua enemmän kuin poliisia sen vuoksi, että läheskään kaikilla ulkosuomalaisilla ei ole suomalaisia pankkitunnuksia, mobiilivarmennetta tai henkilökortin kansalaisvarmennetta, jotka mahdollistaisivat digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönoton sähköisesti. Näiden toimijoiden resurssitarpeet tuleekin huomioida käyttöönoton kannalta riittävässä laajuudessa ja ajoissa.

Esityksen mukaisesti Digi- ja väestötietovirasto antaisi tarkemmat määräykset muiden tahojen tuottamien digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarkastussovellusten tietoturvallisuudelle asetettavista vaatimuksista. Tämä kasvattaisi jatkossa Digi- ja väestötietoviraston tehtäviä. Lausunnon mukaan määräyksen noudattamista pitää valvoa, mutta Digi- ja väestötietovirasto huomauttaa, että se ei ole valvontaviranomainen. Lisäksi Digi- ja väestötietoviraston tuottaman ulkomaan kansalaisen tunnistuspalvelun Finnish Authenticator –palvelun alasajon aikataulu voi viivästyä, jos sen käyttäjät eivät siirry uuteen palveluun. Myös Traficomille aiheutuu tästä lisätyötä.

Lisäksi Tilastokeskuksen lausunnon mukaan siltä osin kuin viranomaispalvelujen rinnalle mahdollistetaan vastaavien markkinaehtoisten palveluiden tuotantoa ja niihin liittyvää henkilötietojen käsittelyä, tulee markkinaehtoisille toimijoille säätää samanlaiset tietojen luovutusveloitteet tilastoviranomaisille kuin viranomaisille rekistereiden omistajina säädetään.

9.3. Luottamusverkoston toimijat

Monissa lausuntopalautteissa tuotiin esille se, että esityksen vaikutukset ovat luottamusverkoston toimintaan merkittäviä. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että esityksen lopulliset vaikutukset riippuvat siitä, miten laajasti uudet välineet otetaan käyttöön. Näkemykset jakaantuivat myönteisistä kielteisiin riippuen siitä, mitä organisaatiota vastaaja on edustanut. Lähtökohtaisesti viranomaisten lausunnot ovat olleet myönteisempiä kuin yksityisen sektorin toimijoiden lausunnot. Kaikkein kriittisimpiä huomioita lausunnoissaan esittivät Kilpailu- ja kuluttajavirasto, FiCom sekä teleoperaattorit.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston arvion mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämisestä tunnistusvälineenä aiheutuisi kielteisiä vaikutuksia sähköisen tunnistamisen markkinoille ja yksityisten markkina-toimijoiden liiketoimintaedellytyksille sekä näiden kautta myös kuluttajille. Valtion tarjoama uusi tunnistusväline voi syrjäyttää markkinoilta yksityisiä toimijoita. Tällä voi olla kuluttajien kannalta haitallisia vaikutuksia, jos markkinoille jäävät palvelut eivät vastaa yhtä hyvin heidän tarpeisiinsa kuin nykyisin markkinoilla tarjottavat palvelut.

Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto nosti lausunnossaan esille sen, että lompakkosovelluksia voisivat tulevaisuudessa tarjota julkisyhteisöjen ohella myös yksityiset yritykset ja yhteisöt. Lompakkosovelluksien toiminta voi siten muodostua taloudelliseksi toiminnaksi, kun markkinoilla toimii valtion tarjoaman lompakon lisäksi yksityisiä lompakoita. Liikenne- ja viestintäministeriö esitti lausunnossaan, että jos julkisen sektorin palveluihin tehtävistä tunnistustapahtumista ei siirtymäajan jälkeen makseta korvausta, saattaa tämä johtaa nykyisten tunnistuspalvelun tarjoajien poistumiseen markkinoilta. Tämä voi johtaa siihen, että julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuudet kansalaisten keskuudessa heikentyvät.

Myös FiCom nosti lausunnossaan esille sen, että esitys voi vähentää lyhyellä aikavälillä tunnistuspalvelua tarjoavien toimijoiden liiketoimintamahdollisuuksia. Julkisen sektorin tekemien tunnistuspalveluiden ostojen kustannusten laskemisella voi olla merkittäviä vaikutuksia luottamusverkoston kautta tapahtuvaan sähköisen tunnistamisen liiketoimintaan ja sen kannattavuuteen. Lisäksi lausunnossa tuotiin myös esille se, että digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönottoon liittyvää siirtymäkautta ei ole esityksessä erikseen määritelty eikä myöskään kerrottu, mitä tapahtuu siirtymäkauden jälkeen. Tämä lisää nykyisten toimijoiden epävarmuutta.

Teleoperaattorit toivat lausunnoissaan esille sen, että valtion hanke aiotussa laajuudessa aiheuttaa hyvin epäsuhtaisen kilpailutilanteen suhteessa luottamusverkoston toimijoihin ja vaarantaa siten yhteiskunnan digipalveluiden toimivan käytön. Telia Finland Oyj toi lausunnossaan esille sen, että esitetty ratkaisu tulee pahimmillaan johtamaan luottamusverkostomallin purkautumiseen ja nykyisten vahvojen tunnistusvälineiden poistumiseen markkinoilta. Lisäksi lausunnossa nähtiin todennäköiseksi, että markkinan pienentyessä toimijoiden investointihalukkuus kehittää nykyisiä tunnistuspalveluita laskee. Tämä puolestaan voi aiheuttaa siirtymisen vahvasta tunnistuksesta takaisin heikon tunnistuksen pariin.

Toimivat, tunnetut ja luotettavat tunnistuspalvelut lisäävät kuluttajien luottamusta palveluiden käyttöön ja parantavat siten osaltaan kilpailukykyä. FiCom toi lausunnossaan esille sen, että jatkossakin julkisen sektorin sähköisiin asiointipalveluihin tulisi olla mahdollista tunnistautua kaikilla niillä tunnistuspalveluilla, joiden kanssa asiasta on sovittu. Finanssiala ry totesi lausunnossaan, että digitaalisen henkilöllisyyden ratkaisut nojautuvat yksityisen sektorin toimijoiden tarjoamiin tunnistusratkaisuihin. Mikäli digitaalisen henkilöllisyystodistuksen aktivointi mobiilisovelluksessa vaatii yksityisten toimijoiden tunnistusratkaisuja, ei tällöin voida varsinaisesti puhua asiakkuudesta riippumattomista ratkaisuista.

Liikenne- ja viestintäministeriö totesi lausunnossaan, että ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan sitä, että julkisen sektorin sähköisen tunnistamisen kulut laskisivat. Lisäksi lausunnossa todettiin, että julkisen hallinnon palveluihin tehtävistä tunnistustapahtumista tulisi maksaa yksityisen sektorin toimijoille korvausta erikseen määriteltävän siirtymäkauden ajan. Digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönotolla ja siitä seuraavilla muutoksilla julkisen sektorin rooliin sähköisen tunnistamisen ostajana tulisi jatkossa merkittäviä muutoksia sähköisen tunnistamisen markkinoilla.

Traficomien lausunnon mukaan vaikutusten arviointi on tehty puutteellisesti kuluttajille kohdistuvien pankki-palveluiden osalta. Digi- ja väestötietoviraston tarjoaman palvelun maksuttomuuden vaikutusta ei ole arvioitu nykyiseen luottamusverkostossa välitettävän tunnistamisen maksullisuuteen nähden.

Vaikka lausunnot olivat pääsääntöisesti tältä osin kriittisiä, myös joitakin positiivisia vaikutuksia esityksellä nähtiin olevan. Lausunnoissa tuotiin esille se, että tulevaisuudessa nyt tehtävän ratkaisun päälle voisi markkinaehtoisesti rakentua uusia liiketoimintamalleja sekä identiteetin hallintaan ja datan välittämiseen liittyviä palveluita, joita kuluttajat ja yritykset voivat valita oman tarpeensa mukaan. Liikenne- ja viestintäministeriö korosti launnossaan, että ratkaisut ylläpitävät ja edistävät yksityisen sektorin toimintamahdollisuuksia ja mahdollistavat myös uusia innovaatioita. Launnossa pidettiin hyvänä myös sitä, että digitaalista henkilöllisyystodistusta voisi välittää luottamusverkostossa myös yksityisen sektorin asiointipalveluihin.

9.4. Opetus- ja koulutussektori

Opetus- ja koulutussektorilla uudistuksen arvioitiin helpottavan rekisterinpitoa ja tietojen vaihtoa viranomaisten kanssa sekä parantavan opiskelijoihin liittyvän rekisteridatan laatua ja luotettavuutta vähentäen rinnakkaisten henkilöllisyyksien syntymistä ja ristiriitaisten tietojen muodostumista eri järjestelmiin ja rekistereihin.

Muutamassa launnossa todettiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen olevan varsinkin korkeakoulu-yhteisöissä opiskelijoille helppokäyttöinen ratkaisu, koska suurimmalla osalla opiskelijoista on aina puhelin mukana. Huomionarvoista on se, että digitaalinen henkilöllisyystodistus voidaan myöntää myös alaikäisille, mikä helpottaa uusien, alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden tunnistautumista opinteluun aloittaessaan.

Esitettyjen ratkaisujen rinnalla tai niitä täydentäen on kuitenkin huomioitava muiden EU-maiden notifioitujen sähköisten tunnistusvälineiden hyödyntäminen. Jatkossa tuleekin varmistaa sujuva sähköinen asiointi EU:n sisällä eri toimijoiden kesken. EU:n sisäinen yhteistyö eri opetus- ja koulutusorganisaatioiden välillä sekä niihin liittyvät transaktiot ja sujuva asiointi tulee turvata.

9.5. Sote-sektori

Useiden sote-sektorin toimijoiden launnoissa todettiin, että esityksen vaikutusten arviointi on tehty puutteellisesti erityisesti käyntiasioinnin osalta ja ehdotetun muutoksen vaikutukset ovat kokonaisuutena arvioiden merkittäviä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL katsoi launnossaan, ettei vaikutusten arviointia asiointipalveluiden osalta ole tehty riittävällä tarkkuustasolla. Vaikutusten arvioinnissa ei ole riittävästi huomioitu erilaisten toimialojen erityistarpeita.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL:n näkemyksen mukaan esitys vaatii kattavaa lisäselvitystä ja vaikutusten arviointia sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan näkökulmasta. Lisäksi launnossa nostettiin esille tarve teknisten toteutusten ja hankintojen selvittämiseksi.

10. Vaikutukset eri käyttäjäryhmiin

10.1. Erityisryhmät

Yleistä

Lausuntopalautteissa ehdotuksella nähtiin olevan lähtökohtaisesti positiivisia vaikutuksia erilaisten ihmisryhmien mahdollisuuksiin itsenäiseen tai itsenäisempään elämään. Digitaalisen henkilöllisyyden roolia tuleekin tarkastella laajasti myös suhteessa perusoikeuksiin ja ihmisen toimintakykyyn. Monissa lausunnoissa tuotiin esille se, että on tärkeää edistää erilaisten käyttäjäryhmien digitaalisen henkilöllisyyden saanti- ja käyttömahdollisuuksia. Samalla tulee varmistaa, että erityisesti julkisten palveluiden osalta on tarjolla kattavasti myös vaihtoehtoisia palvelukanavia ja joissa asiointi voi tapahtua myös henkilökohtaisesti.

VTT Oy:n lausunnon mukaan digitaalisessa henkilöllisyydessä tulisi huomioida aisti-, muisti- ja liikerajoitteisten ihmisten kyvykkyys käyttää digitaalista henkilöllisyyttä esimerkiksi silloin, jos henkilöllisyyden osoittaminen vaatii sormenjäljen lisäksi PIN-koodin muistamisen tai näppäilemisen. Lisäksi Tehy ry on tuonut lausunnossaan esille sen, että sormenjälki ei ole pysyvä ja muuttumaton, kuten esityksessä on kerrottu. Sormenjälki voi muuttua esimerkiksi vammautumisen johdosta.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, ettei vaikutusten arviointia ole tehty riittävällä tarkkuustasolla. Lausunnoissa todettiin, että esityksen vaikutuksia erityisryhmien näkökulmasta pidettiin riittämättöminä ja liian suppeina, joten esityksen vaikutusten arviointia tulee vielä tarkentaa. Erityisesti kognitiiviset toimintaedellytykset jäivät vaikutusten arvioinnissa kokonaan huomioimatta eikä näin ollen digitaalisen henkilöllisyyden ja siihen liittyvien palveluiden kehittämisen osalta voida katsoa tehdyn ainakaan riittävää vammaisvaikutusten arviointia. Vammaisjärjestöt korostivat lausunnoissaan, että esityksen vammaisvaikutuksia tulee arvioida sekä ennakkolisesti ennen päätösten tekemistä, että mahdollisten uudistusten toimeenpanon yhteydessä kuin myös päätösten vaikutusten jälkikäteisarviointinakin.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnon mukaan vaikutusten arviointi valtion omasta tunnistusvälineestä on puutteellinen siltä osin, kun arvioidaan erityisryhmien huomioimista.

Ikäihmiset

Erityisesti VALLI ry totesi lausunnossaan, että myös iäkkäiden henkilöiden (erityisesti + 75 v.) kohdalla on tärkeää, että henkilö pystyy itse hallitsemaan tietojaan ja hyödyntämään digitaalista henkilöllisyyttä sekä sähköisessä- että käyntiasioinnissa. Lausunnon mukaan on hyvä, että vaihtoehtoisia julkisia sähköisiä ratkaisuja kehitetään myös siten, että se ei ole esimerkiksi kaupallisten palveluntarjoajien ratkaisuista riippuvainen. VALLI ry puolsi lausunnossaan lakiehdotuksen teknologianeutraaliutta.

Lausunnoissa tuotiin esille se, että valtion tuottama ratkaisu saattaa antaa turvallisuuden tunnetta ainakin osalle ikääntyneistä. Turvallinen ja luotettava omien tietojen hallinta voi olla vaikeaa niille ikääntyneille, joille sähköinen asiointi ja tunnistautuminen eivät ole entuudestaan tuttuja. Digitaalisen henkilöllisyyden lopputuotteen tuleekin olla saavutettava kaikkien kansalaisten kannalta. Lausunnoissa tuotiin esille, että digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönoton yhteydessä on varmistettava riittävät ja sujuvat tukipalvelut. On tärkeää, että myös tulevissa ratkaisuissa pidetään ikääntyneet muiden kansalaisten ohella mukana kehityksessä. Digitaatioita pitää ylläpitää jatkuvasti ja digitukea tulee olla saatavilla.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry piti vaikutusten arviointia riittämättömänä tehdyn esteettömyysarvioinnin suhteen.

Vammaiset

Eri vammaisjärjestöjen lausunnoissa nostettiin esille YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen noudattaminen. Lausuntopalautteen mukaan asiakkuuksista riippumaton sähköinen tunnustautuminen on vammaisten henkilöiden kannalta toivottava kehityssuunta. Nykytilanteessa osalle vammaisista ei ole myönnetty verkkopankkitunnuksia heidän avun tarpeestaan johtuen ja samalla heiltä esty monien muiden sähköisten palvelujen käyttö. Lisäksi lausunnoissa todettiin, että vammaiset henkilöt tarvitsevat usein paljon viranomaispalveluja ja myös sen vuoksi on tärkeää, että he voivat itse hallinnoida itseään koskevia tietoja. Tietojen itsehallittavuus kuitenkin edellyttää sitä, että digitaalisen henkilöllisyyden sovellukset ovat saavutettavia myös apuvälinekäyttäjille.

Suomen ruotsinkielisten kehitysvammaisten etujärjestö FDUV nosti lausunnossaan esille sen, että kehitysvammaisilla voi olla suuria haasteita hoitaa asioitaan digitaalisesti ilman ulkopuolista apua ja tukea. Ruotsinkieliset kehitysvammaiset ovat erityisen haavoittuvassa asemaassa, koska he tarvitsevat helposti luettavia ruotsinkielisiä ohjeita sekä palveluita.

Lausuntojen mukaan vammaiset henkilöt käyttävät paljon sosiaali- ja terveystalvveluja ja tarvitsevat siten pääsyn digitaalisiin palveluihin kuten OmaKela ja OmaKanta. Myös käyntiasioinnin mahdollisuus tulee säilyttää. Digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönoton kannalta onkin erityisen tärkeää tarjota riittävästi tukea ja ohjausta selkokielellä erilaisille erityisryhmille ja heidän omaisilleen sekä siirtymävaiheessa että sen jälkeen.

Näkövammaisten liitto ry nosti lausunnossaan esille sen, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen maksuttomuus todennäköisesti madaltaa sen käyttöönottokynnystä. Toisaalta käyttöönotto edellyttää kuitenkin voimassa olevaa passia tai henkilöllisyystodistusta ja jatkovalmistelussa olisikin syytä selvittää, voitaisiinko digitaalinen henkilöllisyystodistus myöntää myös ilman niitä.

10.2. Lapset ja nuoret

Yleistä

Lausuntopalautteissa todettiin kautta linjan, että digitaalinen henkilöllisyystodistus mahdollistaa lasten ja nuorten asioinnin digitaalisissa palveluissa vahvasti tunnustautuneena aiempaa paremmin ja laajemmin. Sisäministeriön lausunnon mukaan esitys toisi parannusta alaikäisten sähköiseen asiointiin, koska uudistuksen mukaan 15-vuotta täyttäneet saisivat digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ilman vanhempiensa suostumusta.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus on hyvä lisä muihin tunnistamistapoihin, mutta esimerkiksi kaikilla alaikäisillä ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollisuutta hankkia maksullista välinettä, jolloin se asettaa lapset eriarvoiseen asemaan. Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry toteaa lausunnossaan, että pienituloisessa perheessä tunnistuskäyttöön hankittu tunnistusväline voi olla suuri menoerä.

Muutamissa palautteessa nostettiin esille se, että henkilötietojen jakaminen henkilön omalla päätöksellä saattaa johtaa siihen, että henkilötietoja tulee luovutettua tunnistustapahtuman yhteydessä enemmän kuin tilanteessa olisi tarpeen. Tämä riski tulee erityisesti tiedostaa alaikäisten osalta, jotka eivät mahdollisesti osaa vielä hyvin arvioida henkilötietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen liittyviä riskejä.

Useissa lausunnoissa toivottiin, että vaikutusten arviointia tarkennettaisiin erityisesti lapsivaikutusten osalta yhdenvertaisuusnäkökulmasta tarkasteltuna.

Alle 15-vuotiaat

Useat lausunnonantajat toivat esille sen, että esitetty ratkaisu laajentaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin. Toisaalta tosialliset mahdollisuudet parantaa alle 15-vuotiaiden asiointia riippuu siitä, millaiseksi asiointipalvelut rakennetaan. Alle 15-vuotiaiden voi olla vaikea käyttää sellaisia asiointipalveluja, jotka on pitkälti suunniteltu täysi-ikäisten ja -valtaisten aikuisten käyttöön. Esityksessä ei oteta kantaa siihen, miten asiointipalveluiden tuottamisessa tulee huomioida alaikäisten asiointitarpeet vaan niiden arviointi jää pitkälti asiointipalvelun tarjoajan vastuulle.

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos THL nosti lausunnossaan esille sen, että alle 15-vuotiaiden lasten sähköisen asiointin mahdollisuuksista tulisi tehdä kattavampi selvitys kuin mitä esityksessä on tehty. Tämä sen vuoksi, että mahdolliseksi ongelmaksi saattaa muodostua palveluntarjoajien nykyisten ratkaisujen soveltumattomuus alle 15-vuotiaiden sähköisiin asiointiprosesseihin. Tämä vaatisi erillistä selvittämistä sekä sote-sektorilla että muillakin toimialoilla.

Alaikäisten tunnistusvälineisiin ja niiden turvallisuuteen nähtiin lausunnoissa liittyvän myös riskejä. Alaikäisille myönnettyihin välineisiin liittyy olennaisia tunnistamisen luotettavuuteen liittyviä tekijöitä, jotka voivat lisätä väärinkäytöksiä sekä epäluottamusta alaikäisille myönnettyjä sähköisen tunnistautumisen välineitä kohtaan. Lausunnoissa nousi esiin myös se, että nuoremmilla henkilöillä ei välttämättä ole riittävää kykyä ymmärtää välineen tarkoitusta tai siihen liittyviä velvoitteita esimerkiksi turvallisen säilyttämisen suhteen.

Lausunnoissa tuotiinkin esille se, että asian jatkovalmistelussa tulisi arvioida se, olisiko alaikäisen vanhemmilla jonkin asteinen tiedonsaantioikeus suhteessa digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen tai sen käyttöön, vaikka se voidaan antaa 15 vuotta täyttäneelle ilman huoltajan suostumusta. Jatkotyössä olisi hyvä myös arvioida minkälainen asema edunvalvonnassa olevalla henkilöllä on suhteessa digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen ja ovatko sen käsittelyssä samat edellytykset kuin passin ja henkilöllisyystodistuksen kohdalla.

Koska digitaalisen henkilöllisyystodistuksen saaminen edellyttää passia tai henkilökorttia sekä huoltajien suostumusta, eivät kaikki alaikäiset siten ole yhdenvertaisessa asemassa todistuksen hankkimisen suhteen. Kehittämistarpeita asiointipalveluihin voi syntyä siitä, mikäli digitaalista henkilöllisyystodistusta ja asiointipalvelua hyödyntäviltä palveluntarjoajilta voidaan edellyttää kykyä tarkistaa henkilön ikä ja suhteuttaa asiointia suhteessa tähän. Lisäksi alle 15-vuotiaiden osalta pitäisi pohtia, miten huoltajien suostumuksen hallinta tehdään, kun alaikäiset käyttävät digitaalista henkilöllisyystodistusta eri palveluntarjoajilla.

Poliisihallituksen lausunnon mukaan jatkotyön aikana sääntelyssä pitäisi vielä täsmentää lainsäätäjän tarkoitusta. Mikäli on tarkoitus poiketa hallintolain yleisestä puhevaltaa koskevasta säännöstä, olisi tästä säänneltävä selkeästi. Nyt esityksessä ilmaistu sääntely tarkoittaa sitä, että välineen käyttöönottoa koskevaa asiaa hoitaa ensisijaisesti alaikäisen huoltaja eikä alaikäinen itse, kuten esimerkiksi passi tai henkilökortti-prosessissa.

10.3. Ulkomaalaiset

Esityksen nähtiin edistävän ulkomaalaisten henkilöiden asemaa ja erityisesti heidän mahdollisuuttaan sähköiseen asiointiin. Lisäksi esityksen nähtiin parantavan ulkomaalaisen henkilön mahdollisuuksia käyttää suomalaisia asiointipalveluita. Esitys parhaimmillaan vähentää ulkomaalaisten henkilöiden hallinnollista taakkaa ja helpottaa työ- ja koulutusperäistä maahan tuloa. Tämä nähtiin lausunnoissa tärkeänä, jotta Suomeen saadaan osaavaa ja ammattitaitoista työvoimaa. Akava ry lausunnon mukaan osaamisperusteisen maahanmuuton vauhdittaminen osana maahantuloa ja kotouttamista on tärkeää.

Toisaalta Traficom lausunnossa nostettiin esille se, että ulkomaalaisen asiointiväline ei välttämättä helpota merkittävästi työntekijöiden liikkuvuutta, jos työhön tai opiskeluun liittyvässä asiointissa odotetaan vahvaa sähköistä tunnistamista tai henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan käyttöä. Myös KEHA-keskuksen lausunnossa todettiin, että ulkomaalaisen etärekisteröinti vaatii sirullisen matkustusasiakirjan, joka ei ole kaikkialla käytössä. Työmarkkinatorille tunnistautuminen tulee edellyttämään tunnistuslain mukaista vahvan sähköisen tunnistamisen hyödyntämistä, jolloin KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ei ole riittävä edistämään työperäistä maahanmuuttoa.

Monissa yksityisen sektorin lausunnoissa todettiin, että esitys parantaa ulkomaalaisten yritysten ja näiden edustajien mahdollisuuksia hyödyntää suomalaisia asiointipalveluita. Ulkomaalaisille yrityksille tuleekin olla käyttöönottovaiheessa tarjolla riittävästi tietoa sekä neuvontaa ulkomaalaisille tarkoitetusta digitaalisesta asiointivälineestä, jotta sen käyttöönotto olisi mahdollisimman helppoa ja sujuvaa. Oikeusrekisterikeskuksen lausunnossa nostettiin esille kielitukea koskeva kysymys, jossa todettiin, että sähköiset asiointipalvelut on mahdollista tarjota vain useimmiten käytetyillä kielillä.

11. Taloudelliset vaikutukset

11.1. Yleistä

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, että esityksen taloudellisten vaikutusten arviointia ei ole tehty riittäväällä tarkkuustasolla.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan esityksen taloudellisten vaikutusten arviointi näyttäisi perustuvan oletukseen siitä, että valtion oma tuotanto olisi aina lähtökohtaisesti markkinoilta ostettua palvelua halvempi. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole ja siksi pelkkä oletus ei ole Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemyksen mukaan riittävä.

Myös oikeusministeriön lausunnon mukaan kustannuksia tulee arvioida tarkemmin jatkovalmistelun aikana. On mahdollista, että käyttöönoton alkuvaiheessa tarvitaan myös muilta viranomaisilta kuin Digi- ja väestötietovirastolta sekä poliisilta muutoksia tietojärjestelmiin tai toimintatapoihin, jotka voivat edellyttää varautumista myös määrärahoissa.

Traficom nosti lausunnossaan esille puutteellisen kustannusvaikutusarvioinnin sitä koskevasta kuulemismenettelystä.

11.2. Julkinen sektori

Yleistä

Lausuntopalautteet taloudellisista vaikutuksista jakaantuivat kahtaalle; vähäisistä merkittäviin. Osa vastaajista piti esityksen taloudellisia vaikutuksia vähäisinä ja arvioi niiden jäävän maltilliselle tasolle kokonaisuus huomioiden. Lisäksi useat tahot toivat lausunnoissaan esille sen, että taloudellisia vaikutuksia oli vielä tässä vaiheessa vaikea ylipäättänsä arvioida.

Suurimmassa osassa viranomaistahojen lausuntoja vaikutuksia pidettiin keskisuurina. Näissä lausunnoissa nähtiin tarve erityisesti asiakasrajapinnassa toimivan henkilöstön koulutukselle ja ohjeistuksen laatimiselle. Mahdollinen tilapäisresursointi tuli myös kyseeseen. Ehtona vähäisille ja erityisesti keskisuurille määräraha-vaikutuksille pidettiin sitä, että uudistus ei aiheuta isoja muutoksia nykyisin käytössä oleviin tietojärjestelmiin tai niiden rajapintoihin. Useissa lausunnoissa todettiin, että vaikutukset julkisille asiointipalveluille jäävät vähäisiksi, koska henkilöllisyyden osoittaminen mahdollistetaan Suomi.fi-tunnistuksen kautta. Julkisen sektorin tunnistamisen käyttökustannusten toivottiin laskevan nykyisistä eivätkä ne lausuntojen mukaan saisi ainakaan nousta. Yleisesti ottaen kustannusvaikutusten arvioiminen koettiin vaikeana, koska tekniset määritykset eivät ole vielä saatavilla.

Lisäksi Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa pidettiin hyvänä sitä, että digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönotto voisi vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöalaa kasvattaessaan tuoda parannusta nykytilanteeseen, jossa tunnistamisen käytänteisiin liittyy yhä haasteita.

Digi- ja väestötietovirasto, Finanssiala ry, Helsingin kaupunki, sote-sektori ja ulkoministeriö pitivät esityksen taloudellisia vaikutuksia suurina. Vaikutusten suuruuden nähtiin erityisesti riippuvan toteutuksen integroituudesta nykyisiin sähköisiin palveluprosesseihin sekä tietojärjestelmiin. Erityisesti sote-sektorin lausunnoissa painotettiin, että uusi sääntely ei saisi aiheuttaa mainittavia kustannuksia alan palveluntuottajille.

Digi- ja väestötietovirasto (DVV)

Digi- ja väestötietoviraston lausunnon mukaan valtion tuottaman digitaalisen henkilöllisyyden ratkaisun tulee mahdollistaa maksuton tunnistautuminen sähköisiin palveluihin. Nämä kustannukset tulisi kattaa osoittamalla rahoitus DVV:n määrärahoihin. Lausunnon mukaan lisäksi digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen käyttöönotosta ja uudelleenaktivoinnista Poliisin asiointipisteissä aiheutuvat kustannukset tulisi arvioida tarkemmin erilaisilla käyttäjämäärillä.

DVV arvioi, että kokonaiskustannus kaikkien tuotettavien palveluiden osalta olisi noin 10 miljoonaa euroa vuodessa ja sen lisäksi ensimmäisten vuosien aikana tarvittaisiin lisärahoitusta käyttöönottojen ja lanseerauksen tukemiseen. Kustannukset voivat nousta vielä arvioitua suuremmiksi, erityisesti luonnollisen henkilön tunnistusvälineen osalta. DVV:n mukaan kustannukset riippuvat siitä, kuinka moni ottaa välineen käyttöönsä.

Lisäksi DVV:n lausunnon mukaan ulkomaalaisen asiointivälineen maksullisuuden vaikutuksia tulisi selvittää tarkemmin. Lisäksi etärekisteröinnistä aiheutuva vuosittainen kustannus tulisi DVV:n lausunnon mukaan osoittaa sen määrärahoihin. Muilta osin kustannukset katettaisiin käyttäjiltä perittävillä maksuilla.

Helsingin kaupunki

Muutos toisi lisäkustannuksia 1-2 miljoonaa euroa käyttöönotosta vaiheittaiseen siirtymään noin 4 vuoden ajalla. Lisäkustannukset jakaantuisivat sähköisen asioinnin järjestelmämuutosten, henkilöstön koulutuksen ja käyntiasiointiin tarvittavien lukulaitteiden sekä eri toimittajilta ostettujen asiointipalvelun järjestelmien rajapinta- ja käyttöliittymämuutoksien kesken.

Sote-sektori

Lausuntojen mukaan muutokset eivät ole toteutettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa. Arvio perustuu siihen, että sosiaali- ja terveystaloudelle aiheutuisi kustannuksia järjestelmästä, jolla uudistus toteutettaisiin sekä järjestelmän hallinnasta ja henkilöstön koulutuksesta. Järjestelmän tietoturvaan olisi myös käytettävä riittävästi resursseja turvallisen käyttöönoton ja käytön varmistamiseksi. Lisäksi käyntiasioinnin lukijasovellukset pitäisi uudistaa.

Ulkoministeriö

Esityksen jatkovalmistelussa tulee selvittää tarkemmin edustustojen tarvitsemien laitteiden määrä ja niiden kustannukset. Esityksessä ei ole yksilöity ylläpitokustannuksia, joten niiden aiheutuminen on jäänyt epäselväksi. Asiakaspalvelutarve voi lisääntyä käyttöönoton myötä ja sen määrää on vaikea arvioida etukäteen. Tämän vuoksi ulkoministeriö esittää, että ulkoasiainhallinnon osalta digitaalinen henkilötodistus olisi maksullinen siten, että sen Suomen edustustossa tapahtuvaan käyntiasioinnissa toteutettavaan käyttöönottoon sisältyisi asiakaspalvelumaksu ainakin aluksi. Ulkoministeriö varasi lausunnossaan mahdollisuuden täydentää asiakaspalvelumaksua ja sen suuruutta asian jatkovalmistelussa.

Lisäksi ulkoministeriö esitti lausunnossaan harkittavaksi jatkovalmistelussa sitä, että ulkoministeriö rajataan toimivaltaisista viranomaisista pois ja vain Suomen edustustot olisivat tässä tapauksessa toimivaltaisia viranomaisia.

11.3. Yksityinen sektori

Lausuntojen mukaan esityksen mukaiset muutokset yhdessä henkilötunnuksen uudistamisen ja luottamusverkoston muutostarpeiden kanssa tulevat aiheuttamaan yksityiselle sektorille merkittäviä kehityskustannuksia. Näitä muutoksia tulisikin käsitellä yhtenä kokonaisuutena.

Yksityisen sektorin lausuntojen mukaan esityksen valmisteluvaiheessa ei ole riittävän kattavasti selvitetty esitettyjen uudistusten taloudellisia vaikutuksia. Lähtökohtaisesti muutosten aiheuttamia vaikutuksia luottamusverkoston toimijoille, välineiden liikkeellelaskijoille ja välityspalveluille on aliarvioitu. Esityksen vaikutusten arviointi ei siten vastaa yksityiselle sektorille syntyviä todellisia kustannusvaikutuksia.

Lausuntojen mukaan kustannusten tarkempaa arvioimista pidettiin tällä hetkellä lähtökohtaisesti hyvin haastavana, koska valtion mobiilisovelluksen käyttämiseen vaadittavia uusia rajapintoja ei ole vielä julkaistu. Vaikka kustannusarvioita ei ole tällä hetkellä luotettavasti mahdollista tehdä, ei muutosten vaikutusta yksityisen sektorin toimijoihin tulisi lausuntojen mukaan kuitenkaan sivuuttaa tai aliarvioida.

Nordean lausunnon otettiin kantaa muutoksesta aiheutuviin kustannuksiin. Lausunnon mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja siihen liittyvien palvelujen vuosikustannukset ovat lähes 2 miljoonaa euroa suuremmat kuin esityksessä tehty arvio 5,32 miljoonasta eurosta. Kustannukset kasvavat Nordean mukaan siinä tapauksessa, jos valtio ei itse tuota mobiilisovelluksen käyttöön olennaisesti liittyviä käyttöönotto- ja aktivointipalveluita.

Lausunnoissa tuotiin esille myös se, että vaikka digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyväksyminen on yksityiselle sektorille vapaaehtoista, on kuitenkin hyvin todennäköistä, että sen käyttöönotto muuttuu käytännössä pakolliseksi mobiilisovelluksen käytön yleistyessä. Digitaalisissa palveluissa käytettävyys ja saavutettavuus ovat avainasemassa, erityisesti yksityisellä sektorilla.

Esityksen vaikutusten arvioinnissa todetaan, että nyt esitettävillä muutoksilla on vain vähäisiä vaikutuksia kansantalouteen. Nordean lausunnon mukaan, mikäli hanke toteutetaan tarkoituksenmukaisesti ja esimerkiksi ydinidentiteetin hyödyntäminen sallitaan kaikissa tilanteissa myös yksityisen sektorin toimijoille, olisi ehdotetuilla muutoksilla silloin merkittävä vaikutus kansantalouteen kasvavan digitalisuuden myötä. McKinseyn selvityksessä on arvioitu, että digitaalisen identiteetin parannusten mahdollinen vaikutus olisi kehittyneissä maissa jopa 2-3% bruttokansantuotteesta.

11.4. Luonnolliset henkilöt

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, että esityksen taloudellisia vaikutuksia luonnollisiin henkilöihin on arvioitava edelleen jatkovalmistelun aikana. Vaikutusten arvioinnissa on otettu liian vähän kantaa siihen, miten uudistus ja sen tavoitteet vaikuttavat kansalaisten elämään ja toisaalta, mitä laajempia muutoksia se saa mahdollisesti aikaan.

Tilastojen mukaan yli puolella miljoonalla suomalaisella ei ole älypuhelin, jolloin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto mobiilisovelluksella ei ole mahdollista. Lausuntojen mukaan jatkovalmistelussa ja erityisesti palvelun kehityksessä tuleekin kiinnittää huomiota siihen, ettei käyttäjältä edellytetä ainakaan kaikkein uusinta älylaitetta, jotta mahdollisimman monella olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet ottaa palvelu käyttöön. Uusimpien älylaitteiden korkeat hinnat saattavat johtaa siihen, ettei kaikilla kuluttajilla tosiasiaassa ole varaa näihin laitteisiin.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on erityisesti huomioitava pienituloiset henkilöt. Mahdolliset henkilökorttiin tai passiin kohdistuvat, tunnistusvälineestä johtuvat lisämaksut eivät myöskään edistä niiden ryhmien tilannetta, joilla on heikon taloudellisen tilanteen vuoksi hankaluuksia hankkia näitä asiakirjoja. Lisäksi monissa lausunnoissa tuotiin myös esille se, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tulisi olla maksuttomia.

12. Muut vaikutukset

12.1. Sisämarkkinavaikutukset

Muutamissa lausunnoissa nostettiin esille se, että ehdotuksessa on hyvin tunnistettu sen vaikutuksia sisämarkkinoiden toimintaan. Toisaalta joissakin lausunnoissa tuotiin esille puolestaan se, että esityksen jatkovalmistelussa sisämarkkinavaikutuksia tulisi tarkastella vieläkin kattavammin. Erityisesti vaikutuksia tulee arvioida pienten- ja keskisuurten yritysten osalta nykyistä tarkemmin, todetaan Suomen Yrittäjät ry:n lausunnossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö piti lausunnossaan välttämättömänä, että suomalaisille henkilöille ja yrityksille varmistetaan mahdollisuus tunnistautua muiden EU-jäsenvaltioiden julkisiin palveluihin rajat ylittävästi, koska tällöin yrityksille aukeaa mahdollisuus hyödyntää sisämarkkinoita toiminnassaan. Ehdotuksella nähtiinkin olevan positiivisia vaikutuksia sisämarkkinoiden toimintaan tilanteissa, joissa eIDAS-tunnistautuminen toisen EU-maan notifiomalla järjestelmällä ei olisi mahdollista. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta pidettiin tärkeänä sitä, että henkilöillä ja yrityksillä olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä tunnistautua että asioida koko EU:n alueella syrjimättömästi. Työ- ja elinkeinoministeriö nosti lausunnossaan esille sen, että esityksen jatkovalmistelussa olisi hyvä selvittää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen suhdetta eIDAS-tunnistautumiseen.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnon mukaan esityksen merkittävien sisämarkkinavaikutusten vuoksi uudistuksessa tulisi varmistaa riittävän pitkää siirtymävaihe nykytilasta tavoititilaan. Esitys olisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisinta siirtää osaksi eIDAS-uudistusta.

12.2. Asiointipalvelut

Suurin osa vastaajista piti asiointipalveluihin suunniteltuja ratkaisuja oikeansuuntaisena kehityksenä sekä positiivisena edistyksenä tunnistautumISRatkaisujen ja itse hallittavan identiteetin osalta.

Monissa palautteissa tuotiin esille se, että uusi toiminnallisuus vaatii asiointipalvelujen toimintamallien uudelleen tarkastelua ja erityisesti asiakaspalvelua tekevän henkilöstön kouluttamisen sekä tarpeen laatia uutta ohjeistusta. Myös resursointi tulee varmistaa, jotta digitaaliseen henkilöllisyyteen liittyvät palvelut voidaan toteuttaa täysimääräisesti. Mikäli organisaatioilla ei ole yhtäläistä mahdollisuutta käyttöönottoon esimerkiksi resurssien takia, saattaa tällöin yhdenvertaisuus kärsiä.

Esitetyt ratkaisut sellaisenaan vastasivat asiointipalveluiden tarpeeseen hyvin useilla toimijoilla, mutta muutamissa lausunnoissa kyseenalaistettiin ratkaisun tarpeellisuus ylipäättänsä. Moni vastaajista puolestaan toi esille sen, että suunnitellut ratkaisut eivät ole vielä täysin riittäviä esimerkiksi pk-yritysten, alaikäisten tai ulkomaalaisten osalta, mutta ne ovat kuitenkin oikeansuuntaisia ja tarpeellisia.

Muutamissa lausunnoissa tuotiin esille se, että esityksessä ei ole mainintaa uusien tunnistautumisvälineiden hyödyntämismahdollisuuksista sähköisessä allekirjoituksessa tai valtuuksien sisällyttämisestä tunnis-

tautumisvälineisiin. Näiden toimintojen osalta suunnitellut ratkaisut eivät vastaa kaikilta osin asiointipalveluiden tarpeisiin. Lisäksi joissakin lausunnoissa ehdotettiin, että virkamiehille olisi tarpeen luoda oma, virkaan liittyvä tunnistautuminen.

Lisäksi useissa lausunnoissa tuotiin esille se, että vaikutuksia asiointipalveluiden osalta oli vielä tässä vaiheessa vaikea arvioida. Mikäli palveluntarjoajat kokevat hyötyjen jäävän uudistuksesta vähäisiksi, voi tämä aiheuttaa haluttomuutta muutosten käyttöönottoon niin palveluntarjoajien kuin kansalaisten keskuudessa.

Monissa lausunnoissa tuotiin esille se, että uuden laitteiston hankkiminen, käyttöönotto ja siihen perehtyminen vaativat resursseja. Lähtökohtaisesti lausunnoissa nähtiin tarvetta hankkia uusia lukulaitteita käyntiasiointia varten. Useimmiten kyse olisi tarpeesta hankkia mobiilipäätelaite asiointipisteille, jossa asiakkaan henkilöllisyys todennettaisiin. Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää tarkastusrajapintaa, jonka käyttöönotto puolestaan vaatisi teknisiä muutoksia järjestelmiin. Muutoksen aiheuttamien kustannusten nähtiin riippuvan hankittavien lukulaitteiden määrästä, mutta yleisesti ottaen kustannusten oletettiin olevan kohtuullisia. Muutamissa lausunnoissa todettiin, että esityksestä ei käy ilmi tekniseen integraatiotyöhön tarvittavia yksityiskohtia, joten muutokseen liittyviä investointitarpeita oli sen vuoksi vaikea arvioida. Lisäksi useat lausunnonantajat toivat esille uusien toteutusmenetelmien käyttöönoton olevan tarpeen myös sähköisen asiointin osalta.

Sisäministeriö ja sen rajavartio-osasto toivat lausunnoissaan esille sen, että mobiilisovelluksia jouduttaisiin asentamaan laajasti myös virkamiesten käytössä oleviin matkapuhelimiin. Ulkoministeriön antaman lausunnon mukaan Suomen edustustojen asiakaspalvelupisteessä tulisi kussakin olla ainakin yksi QR-koodilukija ja mahdollisesti edustuston henkilökunnan virkapuhelimissa myös ladattuna kyseinen lukijaominaisuus. Lisäksi QR-koodilukija tulisi liittää myös kannettaviin passisalkkuihin.

12.3. Ympäristövaikutukset

Esityksen ympäristövaikutuksiin otettiin kantaa vain vähän. Kuntaliitto huomautti lausunnossaan, että sähköisestä tunnistuksesta johtuva vähentyvä käyntiasiointin tarve voi vaikuttaa myönteisesti ympäristösäästöön ja olla varsinkin pitkällä aikavälillä esitettyä suurempi. Helsingin yliopiston lausunnon mukaan digitaalisella henkilöllisyystodistuksella voi olla pieniä myönteisiä ympäristövaikutuksia, kun fyysisiä asiakirjoja hankitaan mahdollisesti nykyistä vähemmän.

13. Kilpailuoikeudellinen arvio

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunnon mukaan esitetyt alustavat kilpailuoikeudelliset arviot vaikuttivat pääosin perustelluilta. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin suositeltavaa pyytää komission näkemys toiminnan eitaloudellisesta luonteesta selvyden saamiseksi. Erityisesti olisi tarpeellista saada selvitys siinä tapauksessa, että taloudellisena pidettävän toiminnan vähäisen kauppaa- tai kilpailuvaikutuksen katsottaisiin johtavan siihen, ettei valtiontuen määritelmä täyty.

Kilpailu- ja kuluttajaviranomainen suhtautui lausunnossaan positiivisesti valtion rooliin ydinidentiteetin todistuksen tuottamisessa, mutta varauksellisesti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämiseen tunnistusvälineenä. Lausunnossa pidettiin todennäköisenä, että ratkaisuun saattaisi liittyä viranomaistoiminnasta erotettavaa taloudellista toimintaa. Vaikka valtio vetäytyisi nykyisestä sähköisen tunnistamisen luottamusverkoston toiminnasta, tunnistusvälineen (kuten digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tai lompakko-sovelluksen) tarjoaminen voisi silti olla luonteeltaan markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa ja kuulua kilpailuneutraliteettisääntelyn piiriin. Todettiin, että myös luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käytössä voi olla kysymys kilpailulain 4 a luvussa tarkoitettusta taloudellisesta toiminnasta. Lisäksi lausunnossa todettiin, että tulevaisuudessa lompakko-sovellusten tarjoaminen voi muodostua taloudelliseksi toiminnaksi markkinoilla vallitsevassa kilpailutilanteessa. Finanssiala ry piti lausunnossaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarjoamista kilpailuoikeudellisesti arveluttavana ratkaisuna.

FiComin lausunnon mukaan kilpailu- ja valtioneuvosto-oikeudelliset haasteet on sivuutettu vaikutusten arvioinnissa kokonaan. FiCom esittikin useita kriittisiä näkemyksiä lausunnossaan, nojaten jo aiemmassa vaiheessa toimittamaansa asianajotoimiston selvitykseen. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttö vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmänä yksityisen sektorin palvelussa ei täytä SGEI-poikkeuksen kriteereitä. FiCom toi esille näkemyksen siitä, että tunnistusvälineen luomisessa ei ole kyse julkisen vallan käytöstä vaan taloudellisesta toiminnasta. Esityksen eri vaihtoehtoihin nähtiin sisältyvän merkittävä riski kielletystä valtioneuvostosta.

Traficom, Elisan ja Telian lausunnoissa todettiin, että vaikutuksia luottamusverkoston markkinoihin ja tekniseen toimintaan ei ole arvioitu tarpeeksi syvällisesti. Lausunnoissa tuotiin esille, että on epäselvää, miten uusi väline vaikuttaisi markkinoihin ja tunnistuspalveluiden hintoihin. Lausunnoissa ilmaistiin huoli uuden palvelun aiheuttamasta markkinahäiriöstä ja jo toteutuneesta palvelukehityksen hidastumisesta toimijoiden kohtaaman epävarmuuden vuoksi. Uuden palvelun negatiiviset vaikutukset markkinoiden toimintaan kohdentuisivat erityisesti markkinoille viime vuosina tullessiin uusiin toimijoihin eli ns. tunnistuksenvälittäjiin sekä niihin toimijoihin, joiden liikkeelle laskema tunnistusväline on yleiskäyttöinen tunnistusväline eikä ensisijaisesti maksu- tai tilinkäyttöväline. Lausunnoissa esitettiin, että tuleva ratkaisu johtaa luottamusverkostomallin purkautumiseen ja nykyisten vahvojen tunnistusvälineiden poistumiseen markkinoilta.

Lausunnoissa nähtiin, että tunnistuspalvelumarkkinoilla toimivilla palveluntarjoajilla ei ole käytännön kilpailutilanteen kannalta eroa siinä, onko ehdotettu tunnistusratkaisu digitaalinen henkilöllisyystodistus vai luonnollisen henkilön tunnistusväline. Finanssiala ry nosti lausunnossaan esille, että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen jättäminen esityksen mukaisesti vain julkisissa palveluissa asiointiin kelpaavaksi voisi vaarantaa kansalaisten yhdenvertaiset toimintamahdollisuudet.

Traficom ehdotti lausunnossaan, että jatkovalmistelussa analysoitaisiin erityisesti lakiluonnoksessa Digi- ja väestötietovirastolle suunniteltuja tehtäviä. Henkilöiden rekisteröinti väestötietojärjestelmään ja väestötietojärjestelmän ylläpito ovat selkeästi julkisia hallintotehtäviä, joihin varmennepalvelun voidaan katsoa liittyvän läheisesti. Ottaen huomioon, että väestötietojärjestelmään rekisteröityyn henkilöllisyyteen lakisääteisesti sidottuja ja perustuvia vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä tarjoavat myös yksityiset tunnistuspalvelun tarjoajat, kilpailuoikeudellisessa arvioissa olisi perusteltua arvioida erikseen suunnitellun toiminnan osia. Traficom kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että vireillä olevassa eIDAS-asetuksen muutosehdotuksessa tunnistusvälineen voi tuottaa jäsenvaltio tai jäsenvaltion tunnustama yksityinen toimija.

Lisäksi jatkovalmistelussa olisi tarve arvioida esityksen suhdetta kieltoon toteuttaa sellaisia toimenpiteitä, joilla jäsenvaltiot myöntävät erityis- tai yksinoikeuksia, jotka ovat ristiriidassa EU:n kilpailusääntöjen ja määrävän markkina-aseman väärinkäytön kiellon kanssa. Tulevaisuudessa lompakkosovellusten tarjoaminen voi muodostua taloudelliseksi toiminnaksi markkinoilla. Valtio ei saa saada uudistuksen johdosta perustetonta etulyöntiasemaa markkinoilla.

Jatkovalmistelussa keskeiset kysymykset koskevatkin taloudellisen toiminnan riskiä sähköisen asiainnin osalta sekä kilpailuvaikutuksia kehittyvään lompakkomarkkinaan. Hallituksen esityksen luonnoksessa esitetyt arviot kilpailu- ja kauppavaikutuksesta edellyttävät vielä tarkempaa selvitystä. EU:n valtiontuen käsitteen mukaista kilpailuvaikutusta ei voida myöskään toistaiseksi sulkea pois.

14. Tietoturva ja tietosuoja

Yleistä

Nykyisessä digitalisoituneessa yhteiskunnassa on tärkeää varmistua ratkaisun turvallisuudesta, kun puhutaan digitaalisiin palveluihin kirjautumisesta. Saman tunnuksen toimiminen asiointitunnuksena niin julkisissa kuin yksityisissä palveluissa on useiden lausuntojen mukaan erittäin kannatettavaa.

Monissa lausuntopalautteissa tuotiin esille se, että uusia välineitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota tietosuojaan ja -turvaan. Lausuntojen mukaan teknistä tietoturvallisuutta ja -suoja koskevia asioita käsitellään esityksessä vain ylätasolla ja ratkaisuja tulisikin kuvata nykyistä konkreettisemmin. Tietosuoja ja -turvaa koskevia uhkia tulee tarkastella myös yleisen turvallisuusympäristön ja kyberturvallisuuden näkökulmasta. Useissa lausunnoissa painotettiin sitä, että nojaaminen ainoastaan valtion omaan väliineseen voisi aiheuttaa huomattavan kansallisen kyberturvallisuusriskin.

Puolustusministeriön lausunnossa todetaan, että digitaalinen identiteetti ei voine tulevaisuudessakaan korvata täysin oikeita henkilöllisyystodistuksia. Lausunnon mukaan tietoturvaan ja hakkerointisuojaan tulee kiinnittää erityisesti huomiota eikä kenenkään pidä päästä luomaan itselleen identiteettiä teknisesti tyhjästä tai päästä käsiksi jonkun toisen henkilöllisyyteen. Henkilöllisyys tulee myös aina varmentaa eri vaiheissa ennen identiteetin saamista.

Poliisihallituksen lausunnossa todettiin, että poliisille sisäisen turvallisuuden keskeisenä viranomaisena on ensiarvoisen tärkeää, että sen tarjoamat viranomaistoiminnot ovat mahdollisimman korkealla turvallisuustasolla eikä tehtävillä valinnoilla mahdollisteta rikollista väärinkäyttöä. Lausunnon mukaan pidettiin ehdottoman tärkeänä sitä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen turvallisuustaso vastaa kokonaisuudessaan sitä turvallisuuden tasoa, jolla sen perustana olevat fyysiset henkilöllisyyttä osoittavat asiakirjat myös ovat.

Elisa Oyj:n lausunnossa todettiin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntäminen olisi turvallisuuden takaamiseksi tarkoituksenmukaista liittää osaksi poliisin kasvokkain tekemää ensitunnistamista passia tai henkilökorttia haettaessa. Lisäksi lausunnossa todettiin, että mikäli ehdotuksen lopputuloksena syntyy järjestelmä, jossa tietoturva kokonaisuutena arvioiden ei ole kaikilta osiltaan aukoton, on mahdollista, että suomalaisten passien ja henkilökorttien korkea luottamustaso voi tällöin heikentyä nykyisestä.

Traficom ja liikenne- ja viestintäministeriö nostivat lausunnoissaan esille sen, että Digi- ja väestötietovirasto määrittelee itse digitaalista henkilöllisyyttä koskevat tietoturvasot ja standardit. Tämän osalta lausunnoissa todettiin, että tietoturvasojen ja standardien osalta jää epäselvyyttä, joka pitää ratkaista jatkotyön aikana. Lisäksi useissa lausunnoissa toivottiin nykyistä tarkempaa kuvausta ratkaisun tietoturvapoliittikan ja suostumustenhallinnan käytäntöjen osalta.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnon mukaan henkilön mahdollisuus hallita omia tietojaan on lähtökohtaisesti hyvä asia. Tältä osin on kuitenkin huomioitava se, että loppukäyttäjää on tuettava turvallisessa päätöksenteossa.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, että malli, jossa henkilötiedot luovutetaan käyttäjälle ja korostetaan henkilön vastuuta tietosuojan ja -turvan toteutumisesta, on haasteellinen. Henkilöille itselleen säilytetty vastuu voi erityisesti Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan lisätä riskiä henkilötietojen kalastelulle ja väärinkäytölle. Lisäksi Poliisihallitus toi lausunnossaan esille sen, että jos väline esimerkiksi luovutetaan toiselle, ei palvelun tarjoajalla ole tosiasiallista mahdollisuutta arvioida kuka sitä käyttää. Monissa lausunnoissa todettiin, että tästä syystä johtuen käyttäjälle pitäisikin asettaa suhteellisen ankara vastuu välineellä tehdyistä oikeustoimista, jos välinettä ei ole ilmoitettu kadonneeksi.

Useissa lausunnoissa nostettiin esille tarve nykyistä laajemmalle tietosuojan vaikutusten arvioinnille. Toisaalta monissa lausunnoissa todettiin, että esityksessä on käyty perusteellisesti tai kohtalaisesti läpi tietoturvallisuuden varmistamista ja vaatimuksenmukaisuuden hyväksymistä sekä muita tietosuoja vaikuttavia kysymyksiä.

Erityisesti Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnon mukaan esitys vaatii laajemman tietosuojan ja -turvan riskiarvion, siten kuin tietosuoja-asetuksessa säädetään. Tietosuojavaltuutetun toimisto piti kokonaisuus huomioiden olennaisena sitä, että tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle toteutetaan jatkovalmistelun yhteydessä. Tietosuoja koskevien riskien huolellinen arviointi on tässäkin tapauksessa korostuneen tärkeää. Tietosuojan vaikutusten arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa, arvioida ja hallita henkilötietojen käsittelyyn sisältyviä riskejä sekä toimia siten välineenä rekisteröityjen henkilötietojen suojalle aiheutuvien riskien hallitsemiseksi jo ennakkolisesti ja toisaalta jatkuvana osana henkilötietojen käsittelyä.

Tietosuojavaltuutetun toimisto nosti lisäksi esille tietojen täsmällisyyden toteuttamisen sekä henkilötietojen eheydestä, luottamuksellisuudesta ja turvallisuudesta varmistumisen. Myös henkilötietojen suojaamisen menetelmät tulisi olla kuvattuina. Lisäksi Poliisihallitus nosti lausunnossaan esille tarpeen arvioida laajamittaisen kasvokuvatiedon käsittelyn vaikutukset tietosuojalle.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia nosti lausunnossaan esille sen, että ilmoituksen uhista ja häiriöistä voi tehdä salassapitosäännösten estämättä, ottaen huomioon erityisesti perustuslaissa säädetty yksityiselämän ja henkilötietojen suojan. Myös liikenne- ja viestintäministeriö piti lausunnossaan hyvänä kirjauksia koskien häiriö- ja poikkeustilanteita koskevia tiedonantovelvoitteita.

Lisäksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ehdotti alihankintaketjujen osalta arvioitavaksi sitä, edellyttääkö se perustuslain 124 § mukaan erikseen säädettäväksi alihankinnasta, toimijoiden velvoitteista sekä velvoitteiden noudattamisesta.

Useissa lausunnoissa todettiin, että digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönotossa on myös tietosuojaan ja -turvan näkökulmasta tärkeää antaa loppukäyttäjille suunnattua viestintää ja opastusta. Vastuu onnistuneesta viestinnästä koskien digitaalisen henkilöllisyystodistuksen turvallista käyttöä on viranomaisilla.

Tekniset kysymykset

Poliisihallitus ja sisäministeriö nostivat esille lausunnoissaan, että digitaalinen henkilöllisyystodistus pitää sisällään sekä sähköiseen asiointiin tarkoitetun tunnistusvälineen, että fyysiseen asiointiin tarkoitetun digitaalisessa muodossa olevan henkilöllisyystodistuksen. Näiden toteutus nivoutuu yhteen, mutta niiden turvatasoa koskeva sääntely poikkeaa toisistaan olennaisesti. Sen vuoksi on tärkeää, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen turvallisuustaso vastaa kokonaisuudessaan sitä hyvin korkeaa turvallisuuden tasoa, jolla sen perustana olevat fyysiset henkilöllisyyttä osoittavat asiakirjat ovat.

Useissa lausunnoissa todettiin, että pilvipalveluita hyödynnettäessä pitää varmistua siitä, että tietojen fyysisessä tallennuksessa (esim. varmuuskopiointi) tiedot eivät päädy EU/ETA-alueen ulkopuolelle. Tietosuojavaltuutetun toimisto korostaa launnossaan, että henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille ovat tietosuoja-asetuksen mukaan mahdollisia ainoastaan tietosuojalainsäädännön vaatimuksia ja tietosuoja-asetuksen V luvussa vahvistettuja erityisiä edellytyksiä noudattaen.

Tiedonsiirtoihin EU/ETA-alueen ulkopuolelle tulee nykyisessä toimintaympäristössä ja vallitseva oikeustila huomioiden suhtautua korostuneella huolellisuudella. Henkilötietojen siirtäminen EU/ETA-alueen ulkopuolelle on lainmukaista ainoastaan silloin, mikäli siirrettäville henkilötiedoille voidaan jatkuvasti taata Euroopan unionin vaatimuksia vastaava tietosuojaan taso. Arvioinnissa olisi siten kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, miten palvelu voitaisiin toteuttaa siinä tapauksessa, että sen pohjalla mahdollisesti oleva komission päätös tietosuojaan riittävästä tasossa kolmannessa maassa kumottaisiin Euroopan unionin tuomioistuimessa.

Lausuntopalautteissa nostettiin myös esille tarve sille, että pitää kuvata nykyistä selkeämmin lokitietojen hallinnointia silloin, kun ne liittyvät käyttäjän omien lokitietojen hallinnointiin sekä revokaatiorekisterin yksityisyydensuojaan. Lisäksi mobiililaitteiden elinkaari ja tietoturva-vaatimukset tulee huomioida.

Helsingin kaupunki pyysi launnossaan harkittavaksi myös sitä mahdollisuutta, että nykyinen henkilökortti ilmoitettaisiin eIDAS-asetuksen mukaiseksi vahvan sähköisen tunnistamisen välineeksi.

Monissa lausunnoissa otettiin kantaa varmuustasoa koskeviin kysymyksiin ja tuotiin esille lisätarkennusten tarve. Lausunnoissa toivottiin, että ratkaisu vietäisiin suoraan korkealle varmuustasolle. Lisäksi palautteissa nostettiin esille esityksen suhde liittyen eIDAS-asetuksen mukaiseen korkeaan varmuustasoon. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna Poliisihallitus toi esille sen, että on jokseenkin haasteellista, ettei esityksessä ole lähdetty liikkeelle eIDAS-asetuksen mukaisesta korkean tason tunnistamisjärjestelmästä.

Sisäministeriön launnossa todetaan edellä mainitun jatkoksi, että ratkaisun turvallisuustasoon liittyvän huolen lisäksi kysymys uuden ratkaisun käyttöönoton tuomasta todellisesta lisäarvosta nousee esiin.

15. Lausunnon antajat

Lausunnonantajat:

Aalto-yliopisto, Ahvenanmaan maakunta, Akava ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Business Finland Oy, CSC Tietotekniikan keskus, Digi- ja väestötietovirasto, EATKK-tiimi, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Elisa oyj, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Eläketurvakeskus, Espoon kaupunki/Kokonaisarkkitehtuuriryhmä, Essote, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut vastuualue, Etelä-Suomen oikeusapu ja edunvalvonta, Länsi- ja Sisä-Suomen edunvalvontapiirit, ja Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirit, FDUV, FiCom, Finanssiala ry, Freedom Finland ry, Gurulogic Microsystems Oy, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy, Haidion, Helsingin hallinto-oikeus, Helsingin kaupunki, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä, Helsingin yliopisto, Hyvinvointiala HALI, Ilmatieteen laitos, Jyväskylän yliopisto, Kansaneläkelaitos, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, KEHA-keskus, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Kehitysvammaliitto, Keski-Suomen TE-toimisto, Keskusrikospoliisi, Keva, Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV, Kirkkohallitus, Korkein hallinto-oikeus, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry, Koronavahti – Ihmisoikeudet terveydenhuollossa ry, Lieksan kaupunki, Liikenne- ja viestintäministeriö, Lounais-Suomen poliisilaitos, Luonnonvarakeskus, Länsi-Uudenmaan Poliisilaitos, Maahanmuuttovirasto, Maanmittauslaitos, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Medialiitto, Metsähallitus, Mobey Forum, Moniammatillinen Koronakriisin Ratkaisuryhmä MKR Suomi, Nordea Bank Oyj, Näkövammaisten liitto ry, oikeusministeriö, Oikeusrekisterikeskus, opetus- ja kulttuuriministeriö, Omaoma Oy, Opetushallitus, Oulun Valta kuuluu kansalle ry, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Pelastetaan Suomen lapset, Performance Distribution Finland Oy, Pohjola-Norden ry, Poliisihallitus, Porin kaupunki, Puolustusministeriö, Rahoitusvakausvirasto, Rikosseuraamuslaitos, Ruokavirasto, SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, sisäministeriö, Sisäministeriön rajavartiolaitos, Sisä-Suomen poliisilaitos, Lupahallintosektori, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, sosiaali- ja terveysministeriö, Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE, STTK ry, Suojelupoliisi, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Erillisverkot Oy, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Nuorisovaltuustojen liitto ry, Suomen ortodoksinen kirkko, Suomen Terveysjärjestö STJ ry, Suomen Yrittäjät ry, Syyttäjälaitos, Tampereen yliopisto, Tapaturmavakuutuskeskus, Tehy ry, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Teknologiateollisuus ry, Telia Oyj, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Teuvan kunta, Tiedusteluvalvontavaltuutettu, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tilastokeskus, Titanelement Oü, Traficom, Turun ammattikorkeakoulu Oy, Turun hallinto-oikeus, Turun kaupunki, Turun yliopisto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, työ- ja elinkeinoministeriö, Työeläkevakuuttajat TELA ry, Työllisyysrahasto, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry, ulkoministeriö, Ulosottolaitos/valtakunnanvoudin kanslia, Uudenmaan TE-toimisto, Uusi Mahdollisuus.net, Valtiokonttori, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry, Vapaa ammattiliitto - VALO ry, Vastuu Group Oy, Veikkaus Oy, Verohallinto, Yhdenvertaisuusvaltuutettu ja ympäristöministeriö.